

**Sprawozdanie
z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2007 roku**

1. Wprowadzenie

Rok 2007 był dziewiątym pełnym rokiem działalności Rady ds. Systemu Płatniczego, organu opiniodawczo-doradczego przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego, utworzonej na podstawie *uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego.*

Rada ds. Systemu Płatniczego uznała w 2000 r. za wskazane opracowywanie rocznych sprawozdań ze swojej działalności oraz rozpatrywanie i przyjmowanie ich na pierwszym posiedzeniu Rady w kolejnym roku, a następnie przedstawianie do zatwierdzenia Zarządowi Narodowego Banku Polskiego. Podobne sprawozdania za lata 1998-2006 były przyjęte przez Radę ds. Systemu Płatniczego i zatwierdzone przez Zarząd Narodowego Banku Polskiego.

2. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego w 2007 r.

2.1. Aspekty organizacyjne

Skład osobowy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2007 r. przedstawiono w załączniku nr 1.

W załączniku tym podano również nazwiska osób upoważnionych przez członków Rady na mocy *uchwały nr 44/2001 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 13 lipca 2001 r. zmieniającej uchwałę w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego* do reprezentowania ich w pracach Rady w razie ich nieobecności.

Poza członkami Rady i osobami upoważnionymi w posiedzeniach uczestniczyli eksperci z instytucji reprezentowanych w Radzie, a także przedstawiciele innych instytucji, jeżeli ich obecność była uzasadniona tematyką posiedzenia.

W roku sprawozdawczym, na mocy decyzji podjętej przez Radę na posiedzeniu w dniu 20 marca, wprowadzono elektroniczną dystrybucję dokumentów i materiałów związanych z pracami Rady.

Przewidywany zakres zagadnień rozpatrywanych przez Radę ds. Systemu Płatniczego został określony w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2007 roku*, zwanym dalej *Planem* (załącznik nr 2), który został opracowany na podstawie propozycji członków Rady i przyjęty na posiedzeniu Rady w dniu 20 marca 2007 r.

W 2007 roku Rada odbyła cztery posiedzenia. Miejscem trzech posiedzeń była siedziba Centrali NBP, zaś jednego – Klub Bankowca w Warszawie.

W pierwszym półroczu 2007 r. Rada odbyła dwa posiedzenia w dniach: 20 marca i 20 czerwca. Porządek posiedzenia marcowego obejmował wszystkie tematy przewidziane w *Planie*. Z porządku posiedzenia czerwcowego, na wniosek odpowiednio Związku Banków Polskich i Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A., wycofano tematy: *Standardy SEPA.PL* oraz *EBPP, czyli większa efektywność obrotu bezgotówkowego – korzyści dla gospodarki, klientów, masowych wierzycieli i banków*. Dodatkowo, na wniosek NBP, wprowadzono temat *Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE*.

W drugim półroczu odbyły się dwa posiedzenia w dniach: 1 października oraz 12 grudnia. Na posiedzeniu październikowym omówiono tematy przewidziane w *Planie* z wyjątkiem *Wyników badania nt. opłat i prowizji związanych z usługami bankowymi i bankowością internetową*, wycofanego na wniosek NBP. Wprowadzono natomiast dodatkowo do porządku tego posiedzenia tematy: *Standardy SEPA.PL* (przesunięty z posiedzenia czerwcowego) oraz *Raport nt. opłaty interchange*.

Na posiedzeniu w grudniu 2007 r. omówiono tematy objęte *Planem*, z wyjątkiem *Płatności transgranicznych w kontekście konkurencyjności polskiego rynku* oraz *Ewolucji systemów rozrachunku papierów wartościowych w Polsce na tle kierunków rozwoju systemów depozytowo-rozliczeniowych w Unii Europejskiej*, wycofanych odpowiednio na wniosek Związku Banków Polskich i NBP. Tematem dodatkowym, którymi zajęła się Rada na posiedzeniu grudniowym, była *Wstępna informacja o warsztatach nt. obrotu bezgotówkowego w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej*.

Temat *Ewolucja systemów rozrachunku papierów wartościowych w Polsce na tle kierunków rozwoju systemów depozytowo-rozliczeniowych w Unii Europejskiej*, wycofany z posiedzenia grudniowego, zostały przeniesione do rozpatrzenia przez Radę w 2008 r.

W roku sprawozdawczym omówiono 26 spośród 30 tematów przewidzianych w *Rocznym Planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2007 r.* oraz 4 tematy dodatkowe.

Wszystkim posiedzeniom Rady przewodniczył p. Krzysztof Rybiński, Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP.

Po każdym posiedzeniu wydawano komunikat prasowy, który następnie był przekazywany środkom masowego przekazu oraz publikowany na stronie internetowej NBP.

2.2. Aspekty merytoryczne

W roku sprawozdawczym prace Rady grupowały się w następujących obszarach tematycznych:

- zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej, obejmujące:
 - porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE,
 - znaczenie PSD dla rozwoju usług płatniczych w Polsce i w Europie,
 - stan prac przygotowawczych dotyczących przejścia na system TARGET2,
 - koncepcję *TARGET2-Securities*,
 - techniczne aspekty przyjęcia euro w sektorze bankowym w kontekście sprawnego funkcjonowania systemu płatniczego,
 - ochronę danych osobowych z punktu widzenia SWIFT,
 - standardy SEPA.PL,
 - obsługę instrumentów SEPA w systemie EuroELIXIR,
 - koszty przelewów transgranicznych w euro w Polsce i krajach strefy euro,
 - porównanie wysokości opłat za przelewy transgraniczne w euro w polskich bankach (luty-listopad 2007 r.),
- zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego, w tym:
 - ocena realizacji strategicznego celu polskiego systemu płatniczego,
 - ocena skutków zmiany sposobu ustalania lub obniżenia opłaty *interchange* dla funkcjonowania rynku kart płatniczych w Polsce,
 - raport nt. opłaty *interchange*,
 - porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2006 r. oraz grudzień 2006r. -czerwiec 2007 r.),
 - kierunki działań Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności,
 - wyniki badania wykorzystywania usług bankowych przez przedsiębiorstwa,
 - rozwój mikropłatności i obrotu bezgotówkowego w miastach, powiatach i województwach,
 - rozwój bankowości elektronicznej,
 - innowacyjne usługi płatnicze w Polsce. Prezentacja wyników badania przeprowadzonego w Polsce wśród osób fizycznych,

- wstępna informacja o warsztatach nt obrotu bezgotówkowego w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej.

Rada opiniowała ponadto półroczne oceny funkcjonowania polskiego systemu płatniczego.

Poniżej przedstawiono krótkie omówienie tematów prezentowanych podczas posiedzeń Rady oraz postanowień Rady wynikających z rozpatrywania poszczególnych tematów według podanej powyżej klasyfikacji.

2.2.1. Zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej

Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów Unii Europejskiej

Podobnie jak w roku 2006, Departament Systemu Płatniczego NBP na posiedzeniu Rady w dniu 20 czerwca 2007 r. przedstawił wyniki analizy porównawczej polskiego systemu płatniczego z systemami płatniczymi innych krajów Unii Europejskiej (według danych za 2005 r.). Analizie poddano wskaźniki szczegółowe, określające dostępność usług bankowych, poziom obrotu bezgotówkowego oraz wykorzystanie poszczególnych form rozliczeń pieniężnych. Nie obejmowała ona infrastruktury, bowiem ubiegłoroczna analiza wykazała, że pod tym względem polski system płatniczy jest nowoczesny i zajmuje wśród krajów UE bardzo wysoką pozycję.

Zgodnie z wnioskami z powyższej analizy, polski system płatniczy zajmuje w dalszym ciągu bardzo dalekie miejsce, zwłaszcza pod względem liczby rachunków bankowych przypadających na jednego mieszkańca, jak również przeciętnie niskiej aktywności tych osób, które zdecydowały się na korzystanie z usług bankowych. Przy małym stopniu „ubankowienia” społeczeństwa obserwuje się małe wykorzystywanie instrumentów typu polecenie zapłaty czy polecenie przelewu.

Wykazane w materiale trendy dotyczące rozwoju poszczególnych form rozliczeń pieniężnych wskazują, że Polska osiąga największą dynamikę wzrostu w takich wskaźnikach jak: liczba bankomatów, terminali POS, wydanych kart płatniczych i transakcji przy ich użyciu, poleceń przelewu i poleceń zapłaty czy transakcji przy użyciu instrumentów płatniczych ogółem.

Świadczy to o pozytywnym kierunku rozwoju systemu płatniczego w zakresie rozliczeń detalicznych. Jednak w celu dalszego, dynamicznego rozwoju usług płatniczych konieczne są działania zmierzające przede wszystkim do popularyzowania usług bankowych, zwiększania

zaufania społeczeństwa do instytucji finansowych oraz wzrostu aktywności posiadaczy rachunków. Bez tego zaufania, przejawiającego się głównie zwiększeniem liczby rachunków bankowych, a tym samym poszerzeniem liczby osób będących potencjalnymi użytkownikami instrumentów bezgotówkowych, dogonienie krajów UE w badanych wskaźnikach nie będzie możliwe.

W dyskusji nad przedmiotowym zagadnieniem skoncentrowano się na niskim poziomie „ubankowienia” społeczeństwa. Wymieniono m. in. następujące czynniki, mające wpływ na niską pozycję polskiego systemu płatniczego wśród systemów płatniczych krajów UE:

- kwestię kultury i edukacji,
- niskie dochody społeczeństwa,
- bardzo niski stopień rozwoju e-administracji,
- wysokie opłaty bankowe,
- niewłaściwy wizerunek sektora bankowego.

Uznano za niezbędne przeprowadzenie odpowiednich badań, których wyniki wskazałyby główne przyczyny stanu rzeczy istniejącego w przedmiotowej dziedzinie.

Rada przyjęła informację na temat porównania wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami płatniczymi innych krajów Unii Europejskiej.

Znaczenie PSD dla rozwoju usług płatniczych w Polsce i w Europie

Na posiedzeniu Rady w dniu 1 października 2007 r. Departament Rozwoju Rynku Finansowego Ministerstwa Finansów przedstawił cele i założenia *Dyrektywy o usługach płatniczych (Payment Services Directive – PSD)*, do których zaliczono:

- usunięcie barier dla transgranicznych produktów SEPA,
- zwiększenie konkurencyjności pomiędzy podmiotami świadczącymi usługi płatnicze,
- umożliwienie *straight through processing* w odniesieniu do płatności,
- zwiększenie zaufania konsumentów do nowoczesnych elektronicznych instrumentów płatniczych,
- pełną harmonizację na szczeblu unijnym przepisów prawnych dotyczących usług płatniczych.

Podkreślono, że PSD stanowi maksimum regulacji w tym sensie, że państwa członkowskie nie będą mogły (poza wyjątkami określonymi w dyrektywie) wprowadzać własnych dodatkowych przepisów. Niezależnie od tego przy opracowywaniu dyrektywy przyjęto zasadę minimum regulacji - maksimum samoregulacji, co uznano za zgodne z filozofią SEPA.

Do najważniejszych kwestii uregulowanych w PSD zaliczono:

- stworzenie zamkniętego katalogu podmiotów uprawnionych do świadczenia usług płatniczych (*payment services providers*), na których od dnia 1 listopada 2008 r. będzie spoczywał obowiązek spełnienia określonych warunków, w przeciwnym razie będą one musiały zaprzestać świadczenia usług płatniczych.
- ustanowienie instytucji płatniczej, która jest nową kategorią podmiotów, posiadających osobowość prawną, świadczących usługi płatnicze,
- stworzenie umowy o usługę płatniczą,
- określenie jednolitych zasad wykonania transakcji płatniczej,

Do skutków przyjęcia PSD dla polskiego systemu płatniczego zaliczono:

- objęcie nowymi przepisami prawa podmiotów świadczących różnorodne usługi płatnicze,
- konieczność dokonania odpowiednich zmian legislacyjnych m. in. w ustawie o elektronicznych instrumentach płatniczych, ustawie Prawo bankowe, ustawie o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu.

Przedstawiono założenia dotyczące trybu prac nad implementacją PSD do polskiego prawa. Poinformowano o powołaniu Grupy Roboczej ds. Usług Płatniczych w ramach Rady Rozwoju Rynku Finansowego (RRRF) działającej przy Ministrze Finansów. Do udziału w pracach Grupy zostali zaproszeni członkowie RRRF oraz podmioty, które zostaną objęte przepisami PSD. Projekt aktu prawnego implementującego przepisy Dyrektywy do krajowego systemu prawnego powinien zostać przesłany do konsultacji międzyresortowych w marcu 2008 r.

W dyskusji podkreślono fakt, iż w PSD uwzględniono elementy ważne dla Polski, m. in. wymagania kapitałowe, zastosowanie regulacji ostrożnościowych i kwestie związane z nadzorem nad instytucjami świadczącymi usługi płatnicze. Wskazano, iż nowelizacji będzie wymagała także ustawa o kredycie konsumenckim i kilka aktów wykonawczych do ustaw. Odnosząc się do sposobu implementacji PSD, wyrażono pogląd, iż należy najpierw określić zamierzenia dotyczące rozbudowy polskiego rynku instytucji płatniczych, a następnie wskazać pożądany sposób regulowania tego rynku.

Uznano też za wskazane rozważenie możliwości wprowadzenia, przy okazji implementacji PSD, pożądanych zmian do niektórych obecnie obowiązujących aktów prawnych, np. do ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych.

Rada przedyskutowała i przyjęła informację Ministerstwa Finansów nt. znaczenia PSD dla rozwoju usług płatniczych w Polsce i w Europie.

Stan prac przygotowawczych dotyczących przejścia na system TARGET2

Informację na powyższy temat DSP NBP przekazywał Radzie na wszystkich jej posiedzeniach w 2007 r.

DSP NBP przedstawiał w formie prezentacji obszerne informacje dotyczące poszczególnych okresów między kolejnymi posiedzeniami Rady i obejmujące:

- relację z prac przeprowadzonych w ESBC,
- relację z prac przeprowadzonych w NBP, w szczególności dotyczących współpracy z bankami, KIR S.A. i KDPW S.A., mającej na celu przygotowanie tych podmiotów do przejścia do systemu TARGET2,
- szczegółowy plan dalszych działań do przeprowadzenia w ESBC, NBP i przyszłych uczestników systemu TARGET2, zawierający w szczególności ramy czasowe tych działań.

Rada przyjęła informacje NBP o stanie prac przygotowawczych dotyczących przejścia na system TARGET2.

Koncepcja TARGET2-Securities

Materiał na powyższy temat przedstawił Departament Systemu Płatniczego NBP na posiedzeniu Rady w dniu 20 czerwca 2007 r. Zawierał on informację o celach *TARGET2-Securities (T2S)*, założeniach oraz pracach, jakie toczą się nad projektem.

Za główną przesłankę do rozpoczęcia prac nad ww. projektem uznano brak w strefie euro sprawnie działającej, jednolitej transgranicznej infrastruktury rozliczeniowo – rozrachunkowej w obszarze papierów wartościowych. Infrastrukturę taką ma stanowić *T2S*.

Celem systemu jest udział w utworzeniu efektywnej infrastruktury rynku kapitałowego. System ten ma spełniać rolę platformy technicznej, a jego istotą będzie przeniesienie funkcji rozrachunkowych wykonywanych dotychczas przez centralne depozyty papierów wartościowych na platformę *T2S*.

Główne założenia *T2S* są następujące:

- System ma obsługiwać rozrachunek transakcji na instrumentach dłużnych, akcjach, jednostkach funduszy inwestycyjnych i warrantach, a także transakcje denominowane w walutach innych niż euro (w przypadku, gdy ich rozrachunek następuje w euro).
- Powyższe instrumenty finansowe będą zdeponowane na kontach centralnych depozytów papierów wartościowych uczestniczących w systemie i będą wyposażone w specjalne kody ISIN (*International Security Identification Number*).
- Rozrachunek będzie następował zarówno po stronie papierów wartościowych, jak i środków pieniężnych na bazie brutto wg modelu DVP 1 (*Delivery Versus Payment*).

- System funkcjonować będzie zarówno w cyklu dziennym, jak również nocnym (w celu obsługi centralnych depozytów papierów wartościowych wykorzystujących tzw. przetwarzanie nocne). W trakcie dnia system będzie funkcjonował zgodnie z harmonogramem dnia systemu TARGET2.

Korzyści wynikające z uruchomienia systemu T2S:

- możliwość stosowania jednolitych opłat rozrachunkowych zarówno dla transakcji krajowych, jak i zagranicznych,
- obniżenie kosztów rozrachunku transakcji na papierach wartościowych poprzez jego scentralizowanie na jednej platformie,
- uzyskanie przez emitentów szerszego dostępu do inwestorów (bez potrzeby uzyskiwania członkostwa w innych centralnych depozytach),
- zwiększenie możliwości dywersyfikacji portfeli przez inwestorów poprzez uzyskanie tańszego dostępu do zagranicznych instrumentów finansowych.

I faza działań podjętych przez Eurosystem nad projektem w oparciu o analizę studium wykonalności (*Feasibility Study*) obejmowała analizy: prawną, ekonomiczną, techniczną oraz operacyjną systemu T2S. Pierwsza z nich wykazała, iż nie istnieją przeszkody prawne dla podjęcia prac nad stworzeniem i funkcjonowaniem systemu. Analiza ekonomiczna wykazała, że system T2S będzie w stanie zaoferować niższe niż obecne koszty pojedynczego rozrachunku transakcji, jeśli europejskie centralne depozyty papierów wartościowych stanowiące „masę krytyczną” zdecydują się na przystąpienie do systemu (i w konsekwencji na outsourcowanie na rzecz T2S swoich funkcji rozrachunkowych). Ponadto, uruchomienie T2S będzie wiązało się z koniecznością poniesienia przez centralne depozyty papierów wartościowych oraz ich użytkowników znacznych jednorazowych kosztów związanych z uruchomieniem systemu (szacuje się, że łączne wydatki na inwestycje związane z uruchomieniem T2S wyniosą ok. 172 milionów euro dla centralnych depozytów i ok. 37 milionów euro dla użytkowników). Jednocześnie, jak wynika z wyliczeń Europejskiego Banku Centralnego (EBC), uczestnictwo w systemie pozwoli osiągnąć depozytom i ich uczestnikom oszczędności w wysokości odpowiednio 85 milionów euro i 140-330 milionów euro rocznie. Analiza techniczna wykazała, że nie ma przeszkód technicznych, które uniemożliwiłyby zbudowanie i funkcjonowanie T2S wg przyjętych założeń.

W ramach prac prowadzonych nad projektem T2S miały miejsce następujące wydarzenia:

- w dniu 6 lipca 2006 r. Rada Zarządzająca EBC podjęła decyzję o inicjacji prac nad projektem. Ponadto Rada Zarządzająca EBC zwróciła się do Komitetu ds. Systemów Płatności i Rozrachunku (PSSC – *Payment and Settlement Systems Committee*) o przygotowanie założeń

projektu (*blueprint*) wraz ze szczegółowym studium jego wykonalności do końca lutego 2007 r.,

- w dniu 8 marca 2007 r. Rada Zarządzająca EBC, bazując na analizach dotyczących założeń projektu (*blueprint*), studium wykonalności, a także opiniach uczestników rynku (głównie centralnych depozytów papierów wartościowych i ich uczestników, a także władz publicznych), uznała zasadność prowadzenia dalszych prac nad projektem i postanowiła uruchomić I fazę prac nad systemem,
- w ramach I fazy prac nad projektem utworzono strukturę organizacyjną składającą się z:
 - 6 grup technicznych odpowiedzialnych za przygotowanie części wymagań uczestników,
 - grupy doradczej odpowiedzialnej za opracowanie wymagań uczestników systemu i przedstawienie ich Radzie Zarządzającej EBC, a także podsumowanie publicznych konsultacji i udzielanie wskazówek podległym grupom technicznym,
 - grupy koordynacyjnej odpowiedzialnej za rozstrzyganie ewentualnych sporów kompetencyjnych pomiędzy grupami technicznymi oraz pomoc w opracowaniu planu pracy grupie doradczej,

Pozytywną opinię nt. potrzeby utworzenia T2S wyraziło środowisko bankowe, a umiarkowany sceptycyzm centralne depozyty papierów wartościowych.

W dyskusji KDPW S.A. przedstawiła następujące, główne przyczyny sceptycznej opinii nt. potrzeby ustanowienia systemu T2S.

- skomplikowany proces rozliczeń papierów wartościowych wynikający z operowania dwoma zasobami, tj. pieniędzmi i papierami wartościowymi, oraz z zależności wykonania rozliczenia od całego łańcucha podmiotów, które są zobowiązane do dostarczenia aktywów do rozliczenia,
- ściśle zintegrowanie systemu prowadzenia ewidencji papierów wartościowych w każdym kraju, a tym samym kształtu prowadzonych kont i rachunków papierów wartościowych, z systemem prawnym danego kraju i różnymi wymogami, których źródło nie leży w samym systemie depozytowo–rozliczeniowym,
- wysoki stopień trudności rozdzielenia procesu operacji na kontach związanych z samym rozliczeniem instrumentów finansowych od wszystkich innych operacji, które są prowadzone przez centralne depozyty papierów wartościowych (brak takiego rozwiązania w obecnej fazie projektu),
- zbyt krótki okres przeznaczony na budowę systemu T2S (6 lat) – ze względu na skalę przedsięwzięcia i trudności z tym związane,

- istnienie barier prawnych, podatkowych (tzw. bariery Giovannini’ego), niejednolitego prawa spółek w poszczególnych krajach UE, które decydują o tym, jak wykonywane są operacje na papierach wartościowych danego emitenta.

Główną barierą rozwoju transgranicznych rozliczeń instrumentów finansowych są, zdaniem KDPW S.A., wysokie opłaty wynikające z uczestnictwa w procesie rozliczenia wielu pośredników finansowych (głównie banków) oraz brak otwarcia systemów płatniczych na możliwość obsługi podmiotów zagranicznych (na takich samych zasadach, na jakich obsługują w ramach rynku kapitałowego podmioty krajowe). Jednym z możliwych sposobów na poprawienie efektywności tych rozliczeń mogłaby być bezpośrednia współpraca centralnych depozytów papierów wartościowych.

Rada zapoznała się z koncepcją TARGET2-Securities oraz ze stanowiskiem KDPW S.A. i NBP nt. potrzeby ustanowienia tego systemu.

Techniczne aspekty przyjęcia euro w sektorze bankowym w kontekście sprawnego funkcjonowania systemu płatniczego

Materiał na powyższy temat był prezentowany na posiedzeniu Rady w dniu 12 grudnia 2007 r. Obejmował on 3 poniżej omówione części, z których pierwszą przygotował i przedstawił Departament Systemu Płatniczego NBP, zaś drugą i trzecią – Związek Banków Polskich.

- *Techniczne aspekty przyjęcia euro w sektorze bankowym w kontekście sprawnego funkcjonowania systemu płatniczego*

W materiale zaprezentowano analizę o charakterze wstępnym, który wynika z nieokreślonej obecnie daty przejścia na euro oraz braku decyzji w sprawie wyboru jednego z dwóch alternatywnych scenariuszy przejścia: *big bang* lub przejścia stopniowego. Omówiono następujące działania, niezbędne do przeprowadzenia przez NBP przed przyjęciem euro:

- dokonanie samooceny systemów rozliczeniowych przeznaczonych do realizacji operacji w euro,
- dokonanie przeglądu odpowiednich regulacji prawnych i wprowadzenie do nich odpowiednich zmian.

Wskazano na konieczność zmiany platformy technicznej systemów SORBNET i SORBNET-EURO w ciągu najbliższych kilku lat, co, zdaniem DSP NBP, mogłoby być powiązane z przejściem na rozliczenia w euro.

Zaznaczono, że obecne uczestnictwo polskich podmiotów w systemach rozliczeniowych w euro (TARGET, STEP2) ułatwi proces przejścia na euro i zminimalizuje ryzyko operacyjne z tym związane.

W dyskusji wyjaśniono, że niektóre funkcjonalności systemów SORBNET i SORBNET-EURO, postulowane przez banki, będą możliwe do wprowadzenia dopiero po zainstalowaniu nowej platformy technicznej.

Zwrócono uwagę na znaczenie terminu wejścia Polski do strefy euro oraz stopnia upowszechnienia standardów SEPA w Polsce dla funkcjonowania systemów KIR S.A. Zaznaczono, że są to dwa niezależne od siebie zagadnienia, a czas obowiązywania standardów krajowych w tych systemach będzie zależał od decyzji banków dotyczącej terminu ich migracji do standardów SEPA.

- *Informacja o rynku akceptacji kart w Polsce, ocena skutków wprowadzenia euro*

W materiale zawarto informację, iż agenci rozliczeniowi nie przewidują w swojej dziedzinie problemów, jakie mogłoby rodzić wprowadzenie euro przy założeniu, że nastąpi to nie wcześniej niż w 2012-2013 r., bowiem obecnie większość kart akceptowanych w Polsce ma charakter międzynarodowy. Omówiono krótko stan rozwoju rynku kart płatniczych w Polsce, podając odpowiednie dane statystyczne. Zdaniem ZBP, wykorzystywanie kart do dokonywania płatności jest ciągle jeszcze zbyt małe, co przypisano relatywnie niskiemu w Polsce poziomowi rozwoju obrotu bezgotówkowego. Postulowano kontynuowanie prac nad dalszym upowszechnianiem tego obrotu. Wskazano, iż obecnie w najbardziej interesujący sposób rozwijają się płatności internetowe niezwiązane z kartami oraz perspektywiczne obszary rynku płatności mobilnych. Zdaniem ZBP, duże znaczenie dla dynamiki rozwoju tego rynku będzie miało wdrożenie w Polsce PSD (*Payment Services Directive*) łącznie z SEPA.

W dyskusji postulowano rozpracowanie i udokumentowanie zawartej w materiale tezy, iż, zdaniem agentów rozliczeniowych, nie powinny pojawić się trudności związane z przejściem na euro. Zaznaczono, że termin przechodzenia poszczególnych banków na SSP będzie miał wpływ na rozrachunek systemów kartowych (które z punktu widzenia polskich systemów RTGS są systemami zewnętrznymi), czego w materiale nie ujęto. ZBP poinformował o inicjatywie, dotyczącej stworzenia forum dyskusyjnego, którego celem byłoby przeanalizowanie kierunków przygotowań do przyjęcia euro, i zasygnalizował zamiar zaproszenia NBP do udziału w jego pracach. Odnosząc się do powyższej inicjatywy, p. K. Rybiński zadeklarował udział NBP we wszelkich inicjatywach ważnych dla realizacji celu, jakim jest promocja obrotu bezgotówkowego w Polsce.

Podkreślono konieczność zapewnienia odpowiednio długiego okresu niezbędnego do dokonania analizy wpływu przejścia na wszystkie systemy, ograniczonego terminem przyjęcia scenariusza przejścia z jednej strony, z drugiej zaś datą przejścia. Zauważono, że z doświadczeń krajów, które niedawno wchodziły do strefy euro, i z dokumentów

opracowanych w Ministerstwie Finansów wynika, iż okres ten powinien trwać co najmniej trzy lata.

Zwrócono uwagę na aspekt kosztów związanych z przejściem na euro. Scenariusz *big bang* uznano z tego punktu widzenia za korzystniejszy od scenariusza przejścia stopniowego, bowiem jego realizacja nie wymagałaby prowadzenia rozliczeń równocześnie w dwóch walutach. Za istotny problem związany z wprowadzaniem euro uznano kwestię wymiany monet ze względu na ich duży udział w obrocie. Zaznaczono, że prawo bicia monet uzyskuje się dopiero po podjęciu przez władze unijne stosownej decyzji, zatem można spodziewać się konieczności rozwiezienia bardzo dużej liczby monet w krótkim czasie. Ponadto zauważono, że ograniczenie kosztów przejścia można by osiągnąć poprzez zwiększenie udziału obrotu bezgotówkowego w obrotach ogółem. Wskazano dwa kierunki działań w tym obszarze: rozwój sieci akceptantów i wzrost stopnia wykorzystywania instrumentów bezgotówkowych przez społeczeństwo. W ramach pierwszego kierunku postulowano rozważenie, przy współudziale strony rządowej, możliwości przeprowadzenia działań ekonomicznych stymulujących rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. Zapowiedziano, iż ZBP podniesie tę kwestię w maju 2008 r. w ramach Kongresu Gospodarki Elektronicznej.

- *Problematyka przejścia na euro w aspekcie standardów instrumentów płatniczych*

Wskazano na konieczność opracowania papierowego dokumentu polecenia przelewu w euro. W odniesieniu do następujących rodzajów instrumentów płatniczych:

- polecenia przelewu (SCT) - poinformowano, że produkt ten będzie gotowy do wdrożenia od 28 stycznia 2008 r. i do momentu przejścia na euro banki będą z niego korzystały dobrowolnie, a równocześnie dostępny będzie dotychczas stosowany standard krajowy,
- polecenia zapłaty (SDD) - wyjaśniono, że wdrożenie tego instrumentu musi być poprzedzone wprowadzeniem do polskiego prawa przepisów dyrektywy o usługach płatniczych,
- płatności dedykowanych na rzecz urzędów skarbowych i ZUS – zwrócono uwagę na konieczność przeprowadzenia niezbędnych prac legislacyjnych oraz wypracowania odpowiednich standardów przekazywania informacji, które spełniałyby oczekiwania beneficjentów.

Jako istotny problem, wymagający rozstrzygnięcia, wskazano używanie polskich znaków diakrytycznych w nazwach i nazwiskach w obrocie krajowym, bowiem standard SEPA dopuszcza tylko alfabet łaciński. Poinformowano, że ZBP prowadzi prace nad znalezieniem odpowiedniego rozwiązania.

Wymagana w SEPA konieczność stosowania IBAN nie przysparza kłopotów, bowiem identyfikator ten będzie stosowany w obrocie krajowym od dnia 1 stycznia 2008 r.

Dyskusja nad przedstawionym materiałem koncentrowała się wokół następujących zagadnień:

- wymogów informacyjnych związanych z płatnościami na rzecz urzędów skarbowych (US) i ZUS

Poinformowano, że ZBP prowadzi rozmowy z ZUS i US w sprawie koncepcji przekazywania danych. Wyrażono pogląd, że w przyszłości płatności na rzecz takich beneficjentów jak ZUS i US zostaną zapewne w ramach SEPA wystandaryzowane.

- kwestii znaków diakrytycznych w komunikatach płatniczych w obrocie krajowym

Uczestnicy dyskusji wskazywali na prawne, społeczne i kulturowe trudności w usunięciem z instrumentów SEPA polskich znaków diakrytycznych. Zgłoszono postulat opracowania ekspertyzy prawnej, dotyczącej tego zagadnienia. Z drugiej strony, w kontekście kosztów, wynikających z ewentualnej konieczności przestawienia systemów bankowych na weryfikację zleceń według nazw zawierających polskie znaki diakrytyczne, wyrażono wątpliwości dotyczące konieczności ich stosowania. Zauważono, że banki, za wyjątkiem PKO BP S.A., dotychczas nie określiły jednoznacznie swojego stanowiska w tej sprawie.

W wyniku dyskusji uznano, iż niezbędne jest podjęcie dalszych działań analitycznych dotyczących stosowania polskich znaków diakrytycznych w obrocie krajowym w instrumentach SEPA.

Rada przedyskutowała techniczne aspekty przyjęcia euro w sektorze bankowym w kontekście sprawnego funkcjonowania systemu płatniczego.

Ochrona danych osobowych z punktu widzenia SWIFT

Informację na powyższy temat przedstawił Związek Banków Polskich na posiedzeniu Rady w dniu 1 października 2007 r. Wskazano przyczynę podjęcia tematu, jaką było ujawnienie pod koniec czerwca 2006 r. programu śledzenia finansowania terroryzmu, wdrożonego w USA, który zapewniał władzom USA dostęp do wszystkich danych dołączanych do dyspozycji finansowych i przechowywanych przez SWIFT. Wolumen tych dyspozycji jest bardzo duży, w 2005 r. wyniósł bowiem 1,6 mld. Wdrożenie ww. programu wywołało zastrzeżenia dotyczące ochrony danych osobowych, a w konsekwencji doprowadziło do szeregu działań wyjaśniających i zapobiegawczych, podjętych przez Grupę G10, a na obszarze UE m. in. przez Parlament Europejski i Komisję Europejską. W wyniku działań wyjaśniających wskazano, że:

- SWIFT nie jest bankiem, zatem nie podlega nadzorowi bankowemu,

- działając na terenie UE, SWIFT powinien podlegać prawu europejskiemu, w szczególności przepisom dyrektywy 95/46/EC
- zostało naruszone europejskie prawo ochrony danych osobowych, w tym w szczególności klientów bankowych.

SWIFT dostał zalecenie znalezienia rozwiązania zaistniałej sytuacji, zaś banki – zalecenie podjęcia działań o charakterze informacyjnym, adresowanych do klientów.

ZBP zwrócił się do Krajowego Komitetu Użytkowników SWIFT o uzyskanie opinii polskich banków – użytkowników SWIFT, czy ich klienci poczuli się zagrożeni zaistniałą sytuacją. Uzyskano odpowiedź, że żaden z banków nie odnotował skarg w przedmiotowej sprawie. Ponadto, do ZBP wpłynął postulat Generalnego Inspektora Danych Osobowych, dotyczący udzielenia klientom odpowiedniej informacji i powiadomienia go o działaniach podjętych w tej dziedzinie przez ZBP. Przedmiotową tematyką zajmuje się Rada Prawa Bankowego przy ZBP. W szczególności monitorowane są rozwiązania mające zapewnić pod względem prawnym zgodność z europejskimi i krajowymi regulacjami, dotyczącymi ochrony danych osobowych. Przewidziane jest ponadto wdrożenie wypracowanych rozwiązań.

W dyskusji NBP poinformował o tym, że EBC z jednej strony uprzedził swoich pracowników, którzy mogą składać zlecenia płatnicze, o możliwości przekazywania ich danych osobowych poza SWIFT, z drugiej zaś oficjalnie podkreślił rolę sprawowanego przez Grupę G10 nadzoru nad SWIFT, którego celem, jako nadzoru nad systemem (*oversight*), jest dążenie do zapewnienia stabilności finansowej i prawidłowego biznesowego funkcjonowania firmy. Równocześnie EBC podkreślił prawną naturę problemu, wykraczającą poza kwestie nadzorcze. Opierając się na sprawozdaniu z przebiegu dyskusji na posiedzeniu COREPER w dniu 14 czerwca 2007 r., poinformowano ponadto o stanowisku przedstawiciela Komisji Europejskiej w przedmiotowej sprawie, zgodnie z którym powinna ona zakończyć się wymianą oficjalnych oświadczeń i listów między Komisją Europejską a USA bez ingerencji w obowiązujące przepisy prawne. Przedstawiciel Komisji uznał wyjaśnienia udzielone przez Departament Skarbu USA za wystarczające i zadowalające. W szczególności Komisję Europejską satysfakcjonuje oświadczenie o sposobie używania i zabezpieczania pozyskanych danych przez Departament Skarbu, dające gwarancję, że dane te nie przedostały się na zewnątrz Departamentu Skarbu USA i zostały zabezpieczone z zachowaniem wymagań wynikających z europejskich przepisów prawa. Generalnie przedmiotowe zagadnienie uznano za wykraczające poza zakres oddziaływania Rady, która powinna w swojej działalności powinna ograniczyć się do obserwowania rozwoju sytuacji. Rada ds. Systemu Płatniczego zapoznała się z informacją Związku Banków Polskich na temat ochrony danych osobowych z punktu widzenia SWIFT.

Standardy SEPA.PL

Przedmiotową tematykę zaprezentował Związek Banków Polskich na posiedzeniu Rady w dniu 1 października 2007 r. Poinformował on o tym, że przedmiotem półtorarocznej pracy odpowiednich Grup Roboczych, działających w dziedzinie SEPA przy ZBP, były standardy trzech podstawowych instrumentów SEPA:

- polecenia przelewu (SEPA Credit Transfer)
Poinformowano o zakończeniu prac nad standardem polecenia przelewu. Proponowane rozwiązanie zostało przyjęte przez Forum SEPA.PL i przesłane bankom do uwag. Ponadto została przygotowana odpowiednia rekomendacja dotycząca wdrażania przedmiotowego standardu, stanowiąca element Krajowego Planu Implementacji i Migracji SEPA w Polsce. Opracowany standard jest dedykowany do wszystkich płatności związanych z euro. Przewiduje się osiągnięcie przez banki zdolności do odbioru komunikatów SEPA Credit Transfer od 28 stycznia 2008 r., zaś zdolności do wysyłania tych komunikatów – do końca 2008 r. ZBP podziękował KIR S.A., NBP, SWIFT oraz bankom za współpracę przy opracowywaniu przedmiotowego standardu.
- polecenia zapłaty (SEPA Direct Debit)
Poinformowano o opóźnieniu w pracach nad standardem tego instrumentu, spowodowane opóźnieniem we wdrażaniu PSD, co nie powinno jednak wpłynąć na termin wdrożenia standardu, przewidziany na listopad 2009 r. Wyjaśniono, że do momentu wejścia Polski do strefy euro przewiduje się stosowanie dwóch standardów polecenia zapłaty: dla płatności w złotych i w euro. Przyjęcie takiego rozwiązania oceniono jako łatwiejsze do realizacji i mniej kosztowne.
- kart płatniczych
Poinformowano o zakończeniu prac nad standardem tego instrumentu i w marcu br. przyjęto rekomendację Grupy Roboczej ds. Kart SEPA, w której wskazano 1 stycznia 2008 r. i koniec 2010 r. jako terminy odpowiednio rozpoczęcia i zakończenia migracji na standard SEPA. Mając na uwadze niewielki odsetek kart funkcjonujących w Polsce zgodnie z obowiązującym w SEPA standardem EMV i związane z tym znaczne nakłady do poniesienia przez banki w związku z przejściem na ten standard, ZBP sceptycznie odniósł się do możliwości dotrzymania terminu zakończenia migracji.

Do najważniejszych zadań do wykonania w związku z wdrażaniem standardów SEPA zaliczono:

- wdrożenie Krajowego Planu Implementacji i Migracji SEPA, przedstawionego Radzie w materiale ZBP,

- konieczność powołania NASO - Krajowej Organizacji Wspierającej Banki w Przystępowaniu do Systemów SEPA. Banki wskazały na SEPA Forum Polska jako organizację pełniącą rolę NASO, tj. ośrodka, który będzie pomagał bankom w przystępowaniu do standardów SEPA - na początku przyszłego roku w zakresie polecenia przelewu.

ZBP zaapelował do Ministerstwa Finansów, NBP, KIR S.A., SWIFT, Poczty Polskiej, międzynarodowych organizacji kartowych, banków i masowych dostawców usług o współpracę w procesie wdrażania standardów SEPA.

W dyskusji wyrażono pogląd, iż dostosowanie kart płatniczych do standardów SEPA stanowi dla banków wielkie wyzwanie i będzie wymagało ogromnych inwestycji. Jednak wprowadzenie standardu EMV i kart mikroprocesorowych pozwoli z jednej strony skuteczniej zapobiegać fałszerstwom, z drugiej zaś umożliwi wprowadzenie nowych form płatności, np. za pomocą kart bezstykowych, i generalnie przyczyni się do rozwoju technologicznego Polski.

Poinformowano, że, zgodnie z informacjami przekazanymi członkom Payment and Securities Settlement Committee (PSSC) na posiedzeniu Komitetu w końcu września 2007 r., Polska pozytywnie wyróżnia się spośród byłych krajów akcesyjnych pod względem przygotowań do wdrożenia standardów SEPA. Wyjaśniono, że EBC przygotował analizę planów implementacji SEPA w krajach strefy euro. Jej wyniki wykazały dużą niejednorodność zawartości tych planów, co skłoniło EBC do przygotowania 12 rekomendacji w tej sprawie z zaleceniem przekazania ich przez banki centralne środowisku bankowemu, tak aby do końca roku rekomendacje mogły znaleźć odzwierciedlenie w odpowiednich krajowych planach implementacji SEPA. Zgodnie z postanowieniem PSSC, również plany implementacji SEPA z krajów spoza strefy euro będą niebawem przedmiotem odpowiedniej analizy w EBC pod warunkiem wyrażenia zgody na jej dokonanie przez implementujący kraj. W tym kontekście poinformowano o przekazaniu przez NBP rekomendacji EBC Związkowi Banków Polskich i zwrócono się z prośbą o ich rozważenie do końca 2007 r. Zaapelowano o możliwie najszybsze upublicznienie tego planu i uwzględnienie rekomendacji EBC na kolejnym etapie jego rozwoju.

Poinformowano o podjęciu przez Zarząd NBP decyzji o bezpośrednim uczestnictwie NBP w systemie STEP2 SEPA Credit Transfer (STEP2 SCT) od dnia 28 stycznia 2008 r. i uczestnictwie, również od tego dnia, w SCT Scheme. Wyjaśniono, że ta decyzja umożliwi uczestnictwo banków w tym systemie za pośrednictwem NBP, a technicznie za pośrednictwem KIR S.A. i systemu EuroELIXIR, który od ww. dnia będzie gotowy do przyjmowania poleceń przelewu w standardzie SEPA. Zatem polskie banki, jako jedne z pierwszych, będą miały możliwość wykorzystywania produktów w standardzie SEPA. Wyjaśniono, że 7 banków

zadeklarowało wobec KIR S.A. uczestnictwo w STEP2 SCT od dnia 28 stycznia 2008 r., zaś kilka innych w terminie późniejszym w 2008 i 2009 r.

Wyjaśniono, że *Krajowy Plan Implementacji i Migracji SEPA* jest obecnie w fazie dyskusji. W przypadku uzyskania pozytywnej opinii Rady ds. Systemu Płatniczego i zatwierdzenia przez wszystkie zainteresowane środowiska zostanie on przesłany do EBC. Zajęcie stanowiska wobec rekomendacji EBC wymaga uprzedniego gruntownego ich przemyślenia i konsultacji z bankami. Za największe wyzwanie dla wdrożenia SEPA uznano przygotowanie rynku do przyjęcia SEPA i PSD.

Rada przyjęła raport z działalności SEPA POLSKA i pozytywnie zaopiniowała *Krajowy Plan Implementacji i Migracji SEPA*. Rada wskazała na potrzebę wdrożenia rekomendacji EBC do Planu do końca 2008 r.

Obsługa instrumentów SEPA w systemie EuroELIXIR

Materiał na powyższy temat przedstawiła Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. na posiedzeniu Rady w dniu 12 grudnia 2007 r.

Przekazano następujące informacje:

- Z dniem 25 stycznia 2008 r. KIR S.A. w systemie EuroELIXIR rozpocznie przyjmowanie zleceń w standardzie SCT, zaś pierwszy rozrachunek odbędzie się w dniu 28 stycznia 2008 r. Równocześnie będzie działał system EuroELIXIR obsługujący, jak dotychczas, komunikaty w standardzie MT. Te dwie odmiany systemu EuroELIXIR będą miały różne tabele adresowe, ale wspólny rozrachunek. Zwrócono uwagę na fakt, że SCT jest zestawem komunikatów umożliwiającym m. in. składanie zleceń z datą waluty T+3 oraz wycofywanie zleceń. Przeprowadzone badanie ankietowe wykazało, że 16 banków zamierza uczestniczyć w nowej odmianie systemu.
- KIR S.A. prowadzi prace zmierzające do wdrożenia testowej wersji SEPA Direct Debit (SDD), planowanego na połowę 2008 r. Termin wdrożenia produkcyjnego zależy od terminu implementacji PSD do polskiego prawa.
- KIR S.A. oferuje bankom mechanizmy ułatwiające bankom proces dostosowania do obsługi instrumentów SEPA. Jednym z nich jest mechanizm konwersji standardu komunikatów SEPA na MT, co bankom o relatywnie małym obrocie w euro umożliwia zgłoszenie zgodności z SEPA, oznaczającej tylko gotowość do odbioru zleceń SCT. Eliminuje to konieczność dokonywania przez banki dużych inwestycji w systemy informatyczne.

- KIR S.A. planuje uruchomienie obsługi elektronicznych obrazów zgód jako odpowiedź na eliminację zgód papierowych w SDD. Usługa ta jest etapem pośrednim między prezentowaniem zgód w postaci papierowej a całkowitą ich elektroniczną.

W dyskusji przypomniano, że warunkiem koniecznym korzystania przez banki z SCT jest przystąpienie NBP do SCT i poinformowano, że NBP przekazał w przewidzianym terminie do EBA odpowiednią dokumentację, która została przez EBA pozytywnie oceniona. Zgodnie z harmonogramem, zostanie przekazana także dokumentacja zgłoszeniowa, a z SCT poprzez EuroELIXIR będą mogły korzystać tylko te banki, które zostaną uczestnikami pośrednimi STEP2 poprzez NBP. Wyjaśniono, że NBP jest w kontakcie roboczym z sześcioma polskimi bankami, które wchodzi do STEP2 jako pierwsze.

Rada zapoznała się z działaniami KIR S.A. dotyczącymi obsługi instrumentów SEPA w systemie EuroELIXIR.

Koszty przelewów transgranicznych w euro w Polsce i krajach strefy euro

Materiał na powyższy temat został przedstawiony Radzie przez Departament Systemu Płatniczego NBP na posiedzeniu w dniu 20 marca 2007 r. Poinformowano, że bodźcem do podjęcia tematu był roboczy raport Komisji Europejskiej, dotyczący wpływu Rozporządzenia 2560/2001 w sprawie płatności transgranicznych w euro na wysokość opłat bankowych za płatności krajowe w krajach strefy euro. W analizie, przeprowadzonej przez DSP NBP, zastosowano metodę wykorzystaną w ww. raporcie, tzn. wyliczono rzeczywisty koszt realizacji zlecenia transgranicznego w wysokości 100 EUR z opcją kosztową OUR w wybranej grupie polskich banków i porównano go z cenami zamieszczonymi w raporcie. Wyniki analizy wykazały, że obecnie opłaty te są w polskich bankach znacznie wyższe niż w krajach strefy euro.

W dyskusji wyrażono chęć zapoznania przez ZBP wiodących banków polskiego sektora z zaprezentowanymi materiałami i uzyskanie od nich oficjalnego komentarza nt. prezentowanych w nich kwestii. Sugerowano celowość uwzględnienia w badaniach kosztów przekazania 100 EUR z kraju ze strefy euro do kraju spoza niej. Takie badanie powinno pozwolić ocenić wpływ kosztów przewalutowania, kosztów międzysystemowych i różnych rozwiązań transferowych. Ponadto postulowano uzupełnienie materiału danymi porównawczymi, zaczerpniętymi z odpowiedniego raportu Komisji Europejskiej, dotyczącymi zysku z różnych operacji, osiąganego przez polskie banki i banki w innych krajach. Pan K. Rybiński przychylił się do powyższego postulatu.

Rada zapoznała się z informacją NBP na temat kosztów przelewów transgranicznych w euro w Polsce i krajach strefy euro.

Porównanie wysokości opłat za przelewy transgraniczne w euro w polskich bankach (w okresie luty-listopad 2007 r.)

Materiał na powyższy temat został przedstawiony Radzie przez Departament Systemu Płatniczego na posiedzeniu Rady w dniu 12 grudnia 2007 r. Przypomniano, że jest to temat, którym DSP NBP zajmuje się od dwóch lat. Poinformowano, że przed dwoma laty banki wskazywały dwie główne bariery uniemożliwiające obniżenie opłaty za przedmiotową usługę: bankowość korespondencką jako jedyną drogę przesyłania zleceń oraz restrykcyjne przepisy ustawy Prawo dewizowe. Wyniki przeprowadzonej analizy wskazały, że mimo zniesienia obu powyższych barier (odpowiednio dzięki uruchomieniu systemu EuroELIXIR oraz zliberalizowania przepisów prawa dewizowego, co m. in. usunęło bariery związane z archiwizacją) banki, z wyjątkiem dwóch, nie obniżyły opłat pobieranych od klientów za przelewy transgraniczne.

W dyskusji wyrażono pogląd, że obserwowany brak obniżenia cen za przedmiotowe usługi nie jest objawem antyklientowskiego działania banków, ale skutkiem faktu, że ustawa Prawo dewizowe obowiązuje dopiero od kwietnia 2007 r. i niezbędny jest dłuższy czas na dostosowanie się banków do nowych przepisów. Podkreślono, że na poziom opłat wpływa koszt obsługi transakcji. W tym kontekście zauważono, że w związku z przystępowaniem w styczniu 2008 r. przez niektóre banki do SCT ekonomicznie uzasadnione byłoby dokonanie przez te banki rewizji ich taryf opłat z punktu widzenia możliwości wynikających z nowelizacji prawa dewizowego i SCT łącznie.

Postulowano, aby problematyka opłat była rozważana w szerszym kontekście tych czynników, które mają istotne znaczenie dla ich poziomu (m. in. kosztów dostosowania banków do SEPA, konieczności dokapitalizowania banków, konieczności redukcji kosztów, poziomu ubankowienia społeczeństwa, dostępności placówek bankowych itd.).

Niektórzy uczestnicy dyskusji wyrazili pogląd, że obniżka opłat za przedmiotowe usługi, obserwowana w przypadku dwóch banków, jest przejawem korzystnej tendencji, której dalszego rozwoju można oczekiwać w wyniku konkurencyjnej gry rynkowej, prowadzonej przez banki.

Poinformowano, że Komisja Europejska ma zastrzeżenia dotyczące transparentności informacji towarzyszących ofercie polskich banków i sugerowano celowość rozszerzenia prezentowanego materiału o tę kwestię.

Pan K. Rybiński poinformował, że w ramach działalności edukacyjnej NBP rozważy przedstawienie kwestii opłat pobieranych przez banki w artykule w jednej z codziennych gazet. Jego zdaniem, powyższe działanie służy poprawie transparentności opłat.

Rada zapoznała się z wynikami analizy porównawczej wysokości opłat za przelewy transgraniczne w euro w polskich bankach w okresie luty – listopad 2007 r., wskazującymi na

brak obniżek tych opłat dla klientów pomimo zniesienia dotychczasowych barier zawartych w ustawie Prawo dewizowe, uznanych przez banki za główną przeszkodę dla obniżenia ww. opłat.

2.2.2. Zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego

Ocena realizacji strategicznego celu polskiego systemu płatniczego

Na posiedzeniu w dniu 12 grudnia 2005 roku Rada zapoznała się z materiałem „Ewolucja polskiego systemu płatniczego na tle kierunków rozwoju systemu płatniczo–rozliczeniowego w Unii Europejskiej”. Został w nim m. in. określony strategiczny cel polskiego systemu płatniczego, a Departament Systemu Płatniczego NBP został zobowiązany do dokonywania okresowej oceny stopnia realizacji tego celu. Ponadto Rada określiła kilka zadań, których wykonanie powinno doprowadzić do realizacji celu strategicznego. Za działania podstawowe uznano stałe poprawianie efektywności i bezpieczeństwa krajowej infrastruktury płatniczej, kilka innych dotyczyło poszczególnych aspektów systemu płatniczego, głównie w zakresie rozwoju obrotu bezgotówkowego.

Materiał zaprezentowany przez DSP NBP na posiedzeniu Rady w dniu 1 października 2007 r. zawierał pierwszą ocenę realizacji strategicznego celu polskiego systemu płatniczego.

Do zasadniczych działań, podjętych w ramach jego realizacji, zaliczono:

- uruchomienie przez NBP systemu SORBNET-EURO i przystąpienie do systemu TARGET,
- podjęcie decyzji i prowadzenie przygotowań do uczestnictwa NBP i polskich banków w systemie TARGET2,
- opracowywanie i wprowadzanie modyfikacji w obu systemach RTGS prowadzonych przez NBP,
- uruchomienie systemu EuroELIXIR dla rozliczeń detalicznych w euro,
- prowadzenie przez KIR S.A. przygotowań do obsługi nowych paneuropejskich instrumentów płatniczych od 28 stycznia 2008 roku.

Na tym tle DSP zaprezentował pogląd, że główne zadanie związane z realizacją strategicznego celu polskiego systemu płatniczego jest realizowane prawidłowo. Do pozostałych zadań zaliczono działania w zakresie nadzoru oraz dostosowywanie się sektora bankowego do nowych rozwiązań europejskich.

Za niezadowalający uznano poziom działań związanych z upowszechnieniem obrotu bezgotówkowego i różnych instrumentów płatniczych, bowiem mimo poprawy niektórych parametrów Polska nadal zajmuje jedno z ostatnich miejsc wśród krajów UE w zakresie wielkości obrotu bezgotówkowego. W konkluzji DSP wysoko ocenił infrastrukturę systemu płatniczego, zaś zdecydowanie niżej poziom jej wykorzystania przez społeczeństwo oraz podmioty gospodarcze.

W dyskusji postulowano konieczność zidentyfikowania barier, które uniemożliwiają efektywny rozwój obrotu bezgotówkowego.

Przypomniano, iż na czerwcowym posiedzeniu Rada uznała za niezbędne przeprowadzenie odpowiednich badań, których wyniki wskazywałyby główne przyczyny istniejącego stanu rzeczy. Poinformowano, że w związku z powyższym NBP podjął próbę określenia źródeł sukcesu w tych krajach UE, które w rozwoju obrotu bezgotówkowego znacznie wyprzedzają Polskę. NBP zdecydował wykorzystać do tego celu technikę „burzy mózgów” i w tej konwencji zorganizować cykl trzech warsztatów na przedmiotowy temat. W pierwszych warsztatach uczestniczyli pracownicy DSP NBP. W ich wyniku wskazano pewne hipotezy, które wymagają weryfikacji. DSP zaplanował również zorganizowanie dwóch kolejnych warsztatów, z udziałem ekspertów z innych departamentów NBP, a także osób spoza NBP, w tym przedstawicieli podmiotów reprezentowanych w Radzie ds. Systemu Płatniczego. Poza weryfikacją wcześniej postawionych hipotez, obejmowałyby one propozycje działań zmierzających do zmiany stanu rzeczy, istniejącego w dziedzinie obrotu bezgotówkowego w Polsce. Uczestnicy posiedzenia zostali zaproszeni do udziału w tych warsztatach. Wyrażono pogląd, iż warsztaty będą uzupełnieniem innych działań, w tym m. in. podejmowanych przez Koalicję na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności.

Rada ds. Systemu Płatniczego przyjęła *Ocenę realizacji strategicznego celu polskiego systemu płatniczego*, sporządzoną przez NBP.

Ocena skutków zmiany sposobu ustalania lub obniżenia opłaty interchange dla funkcjonowania rynku kart płatniczych w Polsce

Materiały na powyższy temat przedstawiły NBP i ZBP na posiedzeniu Rady w dniu 20 marca 2007 r.

Poinformowano, że Zarząd NBP zapoznał się z nieco szerszą wersją obecnie prezentowanego materiału NBP. Zgodnie ze stanowiskiem Zarządu NBP, ze względu na brak wystarczających informacji, aby ocenić, jakie skutki może nieść ze sobą zmiana sposobu ustalania lub obniżenie opłaty interchange (OI), NBP publicznie nie będzie zajmował stanowiska w tej kwestii do czasu, aż takie informacje pozyska i przeanalizuje. Jeśli w wyniku dyskusji podczas posiedzenia Rady wiedza na przedmiotowy temat uległaby zmianie lub zostałaby istotnie uzupełniona, wówczas przedmiotowe zagadnienie zostałoby ponownie przedstawione Zarządowi NBP do rozpatrzenia.

W materiale NBP przedstawiono:

- charakter OI i jej rolę w czterostronnym systemie kart płatniczych,
- proces toczenia się przed UOKiK postępowania antymonopolowego,

- decyzję Prezesa UOKiK w sprawie OI, a zwłaszcza sposobu jej ustalania w sektorze bankowym,
- stanowisko sektora bankowego wobec decyzji Prezesa UOKiK,
- doświadczenia innych krajów w przedmiotowej dziedzinie,
- opinie Komisji Europejskiej i EBC: zwrócono uwagę na różne podejścia obu tych instytucji do kwestii OI. Wyjaśniono, że Komisja Europejska badała OI określaną przez banki w ramach organizacji VISA z punktu widzenia ochrony konkurencji i konsumentów, zaś EBC ocenia OI z punktu widzenia integracji systemów płatniczych, przede wszystkim zaś SEPA, gdzie karty płatnicze stanowią bardzo istotny element integracji.

Ponadto materiał zawierał 13 pytań, dotyczących skutków decyzji Prezesa UOKiK, które wymagają odpowiedzi przed ewentualnym ponownym przedstawieniem sprawy Zarządowi NBP. Poinformowano, że NBP nie posiada danych nt. wysokości OI. Dane takie nie zostały ujawnione w decyzji Prezesa UOKiK i, według wiedzy DSP NBP, nie dysponuje nimi także ZBP. Bez znajomości tych danych nie jest możliwe dokonanie właściwej oceny przedmiotowej kwestii i zajęcie odpowiedniego stanowiska.

ZBP poinformował, że postępowanie w przedmiotowej sprawie rozpoczęto się w 2001 roku na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji. Było ono prowadzone na podstawie prawa polskiego oraz prawa wspólnotowego przeciwko 20 bankom, VISA Europe, VISA International, MasterCard Europe oraz ZBP. W jego wyniku Prezes UOKiK podjął decyzję uznającą obecny sposób ustalania OI za niezgodny z zasadą uczciwej konkurencji. Niezgodność z prawem sposobu ustalania opłaty zależy, zgodnie z ww. decyzją, od kwoty opłaty i występuje tylko dla opłat wyższych od zera. Dodatkowymi elementami decyzji są kary pieniężne oraz rygor natychmiastowej wykonalności. Wyjaśniono, że w żadnej z analiz ekonomicznych nie podważono poglądu, iż rynki dwustronne wymagają mechanizmu bilansującego, natomiast Prezes UOKiK pominął powody, dla których ustala się OI i jej wpływ na kształtowanie kosztów w całym systemie. Zdefiniowano OI jako opłatę ponoszoną przez agenta rozliczeniowego na rzecz banku – wydawcy karty przy każdej transakcji kartą. Wyjaśniono, że jest to opłata, która bilansuje pewne rodzaje kosztów i jest podstawą rozwoju czterostronnych systemów kart płatniczych, co nie zostało zakwestionowane w decyzji Prezesa UOKiK. Efektem stosowania OI jest zdjęcie z konsumenta kosztów transakcji kartą. Zdaniem ZBP, koszty likwidacji tej opłaty lub drastycznego jej obniżenia poniosą klienci, co potwierdzają doświadczenia międzynarodowe. Przypomniano, że Komisja Europejska w postępowaniu przeciwko VISA w 2002 roku uznała sposób ustalania OI za legalny. Sposób ten jest obecnie stosowany w ponad 200 krajach świata.

ZBP podniósł następujące kwestie, dotyczące decyzji Prezesa UOKiK:

- uzasadnienie decyzji w rzeczywistości jej nie uzasadnia, bo odnosi się do wysokości OI, a nie sposobu jej ustalania,
- nie ma w nim dowodów, że porozumienie w sprawie OI uderza w konsumentów,
- przyjęto założenie, że rozumowanie KE w sprawie VISA było błędne,
- podano błędne informacje nt. systemów Danii, Norwegii i Holandii, które w rzeczywistości są nieefektywne kosztowo, subsydiowane przez banki i mające zasięg lokalny (system duński),
- w decyzji nie podano żadnego argumentu świadczącego o wpływie OI na ograniczenie konkurencji.

Zwrócono uwagę na fakt, że w trakcie postępowania zawężono definicję rynku właściwego.

Przypomniano, że wysokość OI ustalana jest na podstawie odpowiedniej analizy kosztów i w ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy wartość opłaty OI była obniżana.

Nawiązując do rygoru natychmiastowej wykonalności, poinformowano o tym, że wszystkie banki objęte postępowaniem zaskarżyły decyzję Prezesa UOKiK.

Zdaniem ZBP, właściwsze byłoby wydanie przez Prezesa UOKiK decyzji o niestwierdzeniu praktyk ograniczających konkurencję i oddziaływanie na banki metodą „perswazji moralnej” w celu skłonienia ich do obniżenia wysokości OI.

ZBP przedstawił skutki wykonania decyzji Prezesa UOKiK. Zaliczył do nich:

- możliwość lokowania w Polsce przez banki zagraniczne swoich przedstawicielstw i wydawania przez nie kart, do których stosuje się OI,
- możliwość zdestabilizowania budowanego przez wiele lat z sukcesem systemu rozliczania płatności kartami, pozytywnie ocenionego w raporcie Komisji Europejskiej nt. bankowości detalicznej i kart płatniczych,
- zahamowanie rozwoju obrotu bezgotówkowego,
- negatywny wpływ na rozwój SEPA w Polsce, bowiem według założeń *SEPA Cards Framework* OI jest podstawą budowania SEPA w systemie kart płatniczych.

ZBP przyznał, że nie ma koncepcji realizowania decyzji Prezesa UOKiK, a sama decyzja nie zawiera żadnych wskazówek ani propozycji w tej sprawie. Istnieje wprawdzie możliwość wprowadzenia wewnątrzregionalnych stawek OI lub porozumień dwustronnych, w nich jednak również istnieje OI, tylko w formie ukrytej.

Zdaniem ZBP, kwestia OI jest zagadnieniem istotnym dla całej UE, dlatego wymaga rozwiązania kompleksowego. W tym kontekście bardzo ważne jest stanowisko Komisji Europejskiej i EBC.

ZBP zaprezentował pogląd, że kwestia OI wymaga dalszych dyskusji, zwłaszcza w aspekcie jej wysokości, i zaapelował on do wszystkich podmiotów uczestniczących w budowaniu rynku

o wsparcie w przedmiotowej kwestii jako związanej z perspektywą rozwoju obrotu bezgotówkowego.

W dyskusji przypomniano, że OI została uznana za legalną przez Komisję Europejską i jest uznawana za taką praktycznie we wszystkich krajach. Wyrażono pogląd, że udział Polski w SEPA nie będzie możliwy, jeśli OI, stanowiąca jeden z filarów SEPA, będzie uznawana za nielegalną. Uznano za niezbędne poznanie stanowiska UE w kwestii legalności OI. Wyrażono pogląd, że dyskusje na przedmiotowy temat należy rozpocząć w gronie szerszym niż forum Rady, obejmującym, oprócz NBP, także przedstawicieli sfer rządowych, bowiem dotyczy ono w istocie przeszłości rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce.

Uznano za wskazane powołanie w tym celu grupy roboczej pod przewodnictwem p. A. Tochmańskiego. Podkreślono, że zarówno dla NBP, jak i dla Rady szczególne znaczenie ma decyzja Prezesa UOKiK w aspekcie jej skutków dla dalszego rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce.

ZBP zadeklarował otwartość na dyskusję o wysokości OI. Poinformował, że obecnie jest przeprowadzana odpowiednia analiza kosztów (*cost study*). Po uzyskaniu jej wyników ZBP przedstawi symulację kształtowania się wysokości OI w Polsce.

Uznano za niezbędne zbadanie kwestii legalności OI, powszechności systemów stosujących OI w innych krajach, a także stanowiska EBC i Komisji Europejskiej w sprawie będącej przedmiotem decyzji Prezesa UOKiK.

W dalszej części dyskusji rozważano szczegółowo skutki decyzji Prezesa UOKiK, możliwe rozwiązania problemu, a także samą istotę OI i znaczenie jej wysokości dla poszczególnych uczestników rynku.

W podsumowaniu dyskusji p. K. Rybiński wyraził pogląd, że pozwoliła ona lepiej zrozumieć skutki decyzji Prezesa UOKiK, jeśli zostanie ona wykonana. Uznał on za niezbędną dalszą dyskusję na przedmiotowy temat i zaproponował powołanie odpowiedniej grupy roboczej. Zadanie powołania grupy powierzył p. A. Tochmańskiemu. Równocześnie stwierdził, że niektóre z podnoszonych kwestii stanowią tajemnicę handlową i zadeklarował przyjęcie takiej formuły pracy grupy, która tę tajemnicę będzie respektowała.

Nawiązując do możliwej aktywności NBP w przedmiotowej dziedzinie, przypomniał on, że zgodnie ze stanowiskiem Zarządu NBP, wszelkie działania Banku muszą być poprzedzone analizami opartymi o informacje, których NBP obecnie nie posiada, wyraził jednak nadzieję na pomoc ZBP i innych zainteresowanych podmiotów w ich pozyskaniu. Zadeklarował ponadto wsparcie NBP w tych obszarach, w których, na podstawie ww. analiz, zostanie dostrzeżone zagrożenie dla rozwoju obrotu bezgotówkowego.

Raport nt. opłaty interchange

Raport na temat opłaty interchange, przygotowany przez Grupę Roboczą ds. Opłaty *Interchange*, powołaną przez Radę ds. Systemu Płatniczego na posiedzeniu Rady w dniu 20 marca 2007 r. został przedstawiony Radzie na posiedzeniu w dniu 1 października 2007 r.

Przyczyną powołania Grupy była konieczność uzyskania i dokonania analizy informacji dotyczących wysokości stosowanej opłaty *intechange* (OI), jak również znaczenia decyzji Prezesa UOKiK w sprawie OI. Podstawą do przygotowania *Raportu* były wyniki spotkań Grupy z zainteresowanymi podmiotami, tj. z przedstawicielami UOKiK, POHID, VISA, MasterCard, agentów rozliczeniowych i banków. *Raport* obejmował:

- część o charakterze teoretyczno-międzynarodowym, obejmującą opis istniejących systemów kart płatniczych z punktu widzenia OI, zilustrowany przykładami pochodzącymi z kilku krajów UE,
- część poświęconą krajowemu rynkowi kart płatniczych. Zawierała ona informacje, które mogą być pomocne w zrozumieniu przyczyn wyższego poziomu OI w Polsce niż w innych krajach. część poświęconą postępowaniu Prezesa UOKiK w sprawie OI, zawierającą wnioski ze spotkania z UOKiK,
- część zawierającą wnioski ze spotkań z bankami, POHID oraz z organizacjami VISA i MasterCard.

W *Raporcie* przedstawiono następujące wnioski:

- kwestia OI jest skomplikowana i nie należy oczekiwać prostych rozwiązań,
- możliwe sposoby postępowania zależą od czynników wewnętrznych, głównie od rezultatów odwołania banków od decyzji Prezesa UOKiK, oraz zewnętrznych, w tym w szczególności od decyzji Komisji Europejskiej w sprawie dotyczącej MasterCard oraz od przygotowania środowiska bankowego UE do wdrożenia *SEPA Card Framework*, w których kwestia OI jest jednym z ważniejszych elementów,
- OI jest integralnym elementem czterostronnych systemów kart płatniczych i trudno byłoby wyobrazić sobie funkcjonowanie i dalszy rozwój tych systemów bez OI. Zmiana tego systemu na inny, tj. trójstronny lub oparty na umowach bilateralnych, byłaby bardzo trudna. Niezależnie od tego, ww. rozwiązania mają szereg wad, co widać wyraźnie na przykładach z innych krajów.

Zgodnie z generalną konkluzją prac Grupy, należy zachować czterostronny charakter systemów kart płatniczych w Polsce i w jego ramach próbować znaleźć sposoby ustalania OI i jej wysokości, co wydaje się możliwe.

W dyskusji zauważono, że mimo dużej dynamiki rozwoju rynku kart płatniczych w Polsce na tle innych krajów UE, Polska znajduje się wśród krajów o relatywnie najniższym stopniu rozwoju tego rynku. Wyrażono pogląd, że brak stabilności, spowodowany brakiem wiedzy na temat znaczenia decyzji Prezesa UOKiK w sprawie OI, hamuje poszukiwania nowych rozwiązań, które sprzyjałyby dalszemu rozwojowi. Wyrażono zadowolenie z faktu, że większość stron, o których mowa w raporcie, w tym UOKiK, w zasadzie nie podważa konieczności istnienia OI w systemie czterostronnym, zaś sam system został przez Grupę uznany za jedyny i najlepszy dla polskiego rynku.

Przedstawiono oficjalne stanowisko VISA w przedmiotowej sprawie, zgodnie z którym przejmowanie stanowienia wysokości OI przez organizacje kartowe jest niewłaściwe, bowiem, według opinii niektórych prawników, banki nie byłyby w takiej sytuacji chronione. Poinformowano, że decyzja Prezesa UOKiK różni się od analogicznych decyzji, wydawanych na poszczególnych rynkach unijnych, gdzie zajmowano się wysokością stawki, a nie sposobem jej ustanawiania. Dodano, że decyzja Komisji Europejskiej, odnosząca się do organizacji VISA, dotycząca stawek wewnątrzregionalnych, również przewiduje taki sposób stanowienia OI. Przypomniano, że przedstawiciele firm reprezentujących handel detaliczny zwrócili się do UOKiK, ponieważ byli niezadowoleni z wysokości OI, a nie ze sposobu jej ustanawiania. Wyrażono pogląd, że można i należy spróbować dojść do porozumienia z POHID. Zaproponowano, aby NBP rozważył możliwość zorganizowania neutralnej platformy porozumienia banków z detalistami.

Wśród większości uczestników dyskusji dominował pogląd, że rzeczywistym przedmiotem sporu jest wysokość OI.

Odmienne stanowisko zajął MasterCard, wskazując, iż należy poszukiwać rozwiązania, które będzie odnosiło się do sposobu ustalania OI. Poinformowano, że od 2008 r. stawki OI dla transakcji dokonywanych kartami MasterCard będą ustalane jednostronnie przez Zarząd MasterCard. Przedstawiciel MasterCard zaapelował o to, aby przed spodziewanym wydaniem przez Komisję Europejską decyzji w sprawie MasterCard nie podejmować żadnych istotnych decyzji na forach krajowych, bowiem m. in. ze względu na SEPA pożądana jest jednolitość rozstrzygnięć w Europie.

Podsumowując dyskusję, p. K. Rybiński, odnosząc się do postulatów zgłoszonych podczas dyskusji pod adresem NBP, zadeklarował ich przekazanie Zarządowi NBP i wolę współpracy w takiej formie, w jakiej zaakceptuje ją Zarząd. W końcowej części posumowania p. K. Rybiński przypomniał, iż zasadniczym wnioskiem zawartym w raporcie i przyjętym w dyskusji jest

potwierdzenie fundamentalnego znaczenia istnienia systemu czterostronnego i OI dla rozwoju rynku kart płatniczych.

Rada przyjęła *Raport w sprawie opłaty Interchange* i rekomendowała przekazanie go Zarządowi NBP.

Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (w okresie czerwiec-grudzień 2006 r.)

Materiał na powyższy temat przedstawił DSP NBP na posiedzeniu Rady w dniu 20 marca 2007 r. Przypomniano, że materiał przedstawiany jest Radzie co pół roku. Poinformowano, że analizą objęto, w porównaniu z poprzednio prezentowanym materiałem, dodatkowo zlecenia stałe, jako rodzaj przelewu istotny z punktu widzenia płatności masowych. Następnie przedstawiono następujące główne wnioski, wynikające z materiału:

- zaobserwowano pozytywną tendencję obniżania opłat, zwłaszcza za płatności kierowane poprzez Internet, polecenia zapłaty i zlecenia stałe,
- niewielkiemu podwyższeniu uległy opłaty za realizację wpłaty gotówkowej, prowadzenie standardowego rachunku oraz realizację polecenia przelewu składanego w oddziale i przez telefon.

Wyjaśniono, że w prezentowanej analizie podjęto próbę przedstawienia tendencji zmian cen usług rozliczeniowych opartych na średnich ważonych, przy czym wagą była pozycja banku na rynku, wyrażona jego sumą bilansową. Taka metoda pozwoliła wyraźnie uwypuklić tendencję zmiany cen.

ZBP wyraził chęć zapoznania wiodących banków polskiego sektora z zaprezentowanymi materiałami i uzyskanie od nich oficjalnego komentarza nt. prezentowanych w nich kwestii.

Rada zapoznała się z wynikami przeprowadzonej przez NBP analizy wysokości opłat i prowizji w złotych, związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2006)

Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (w okresie grudzień 2006 r. - czerwiec 2007 r.)

Materiał na powyższy temat przedstawił DSP NBP na posiedzeniu Rady w dniu 1 października 2007 r.

Poinformowano, że w porównaniu z poprzednim okresem odnotowano utrzymującą się tendencję pozostawiania opłat generalnie na tym samym poziomie. Zdaniem DSP NBP, szczególnie istotne

jest to w przypadku opłat za rozliczenia poprzez Internet z wykorzystaniem polecenia zapłaty oraz zlecenia stałego, gdzie banki stosują opłaty bardzo małe lub nawet oferują te usługi bezpłatnie. Przypomniano, że wyniki przedmiotowej analizy prezentowane są cyklicznie i przekazywane mediom w przypadku ich zainteresowania w formie artykułu prasowego.

Rada zapoznała się z wynikami analizy porównawczej wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym w okresie grudzień 2006 r. – czerwiec 2007 r.

Kierunki działań Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności

Materiał na powyższy temat został przedstawiony Radzie przez ZBP na jej posiedzeniu w dniu 20 czerwca 2007 r. Poinformowano, że powstanie Koalicji, z inicjatywy ZBP, jest skutkiem fiaska wdrożenia programu na rzecz obrotu bezgotówkowego, spowodowanego brakiem zainteresowania nim czynników rządowych. Koalicja stanowi platformę współpracy banków i firm infrastrukturalnych z samorządami. Jej zadaniem jest wypracowywanie stanowisk i rozwiązań, przeznaczonych do wdrożenia w skali ogólnopolskiej. Wstępnie określone kierunki działań Koalicji będą obejmowały:

- intensyfikację wykorzystania rachunków bankowych,
- migrację na system EMV,
- eliminowanie z obowiązujących przepisów sformułowań mówiących o konieczności potwierdzenia dokonywania płatności w formie papierowej,
- eliminowanie przepisów utrudniających stosowanie i rozwój form płatności elektronicznych.

Koalicja będzie działała za pośrednictwem następujących grup roboczych:

- Grupy Roboczej ds. Programu Obrotu Bezgotówkowego,
- Grupy Roboczej ds. Legislacji,
- Grupy Roboczej ds. Standaryzacji,
- Grupy Roboczej ds. Promocji i Edukacji.

Inauguracyjne spotkanie Koalicji odbyło się w kwietniu 2007 r. Do dnia posiedzenia Rady przystąpiło do niej ponad 30 podmiotów, wśród nich KIR S.A., stanowiąca trzon Koalicji.

Nawiązując do patronatu, objętego nad Koalicją przez p. S. Skrzypka, Prezesa NBP, ZBP zaapelował do Rady o wyrażenie poparcia dla działań Koalicji, zaś do członków Rady o aktywne uczestniczenie w jej pracach, m. in. poprzez uczestnictwo w pracach grup roboczych.

W dyskusji, nawiązując do niskiej świadomości znaczenia obrotu bezgotówkowego wśród osób należących do kręgów opiniotwórczych, m. in. członków komisji sejmowych, postulowano

konieczność prowadzenia szeroko zakrojonych działań informacyjnych i edukacyjnych w przedmiotowej dziedzinie, z aktywnym udziałem forów tworzonych przez NBP.

ZBP poinformował o tym, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przygotowuje się do podjęcia decyzji o wprowadzeniu dowodu osobistego z mikroprocesorem. W związku z tym planowane jest spotkanie przedstawicieli MSWiA i ZBP, poświęcone standardom i funkcjom tego mikroprocesora.

Poinformowano, że przy ZBP działają m.in. trzy fora: Koalicja na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności, Koalicja na Rzecz Bezpieczeństwa Obrotu Gospodarczego oraz Forum na Rzecz Bezpieczeństwa Transakcji Elektronicznych. Ich działalność wieńczy coroczny Kongres Gospodarki Elektronicznej.

Wyrażono ubolewanie, że działania w dziedzinie rozwoju obrotu bezgotówkowego nie są w skali kraju koordynowane. Byłoby pożądane, gdyby do realizacji niektórych programów zostali ustanowieni pełnomocnicy rządu, banku centralnego, banków.

Pan K. Rybiński zadeklarował pełne poparcie NBP dla idei Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności, którego przejawem było objęcie patronatu nad nią przez p. S. Skrzypka, Prezesa NBP, a także udział przedstawicieli NBP w pracach grup roboczych w charakterze obserwatorów.

Rada ds. Systemu Płatniczego zapoznała się z kierunkami działań Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności, wyraziła dla nich poparcie oraz zwróciła się do swoich członków o zintensyfikowanie ich działań na rzecz upowszechnienia w Polsce obrotu bezgotówkowego i mikropłatności poprzez aktywny udział w pracach Koalicji.

Wyniki badania wykorzystywania usług bankowych przez przedsiębiorstwa

Materiał na temat wyników badania wykorzystywania usług bankowych przez przedsiębiorstwa został zaprezentowany przez DSP NBP na posiedzeniu Rady w dniu 20 czerwca 2007 r.

Poinformowano, że przedmiotowa tematyka prezentowana jest po raz pierwszy. Wyjaśniono, że badaniu poddano 752 średnie i duże przedsiębiorstwa, będące polskimi i zagranicznymi spółkami akcyjnymi i spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością. Badane przedsiębiorstwa charakteryzowały się dobrą sytuacją ekonomiczną. Uzyskane wyniki przedstawiono na tle odpowiednich danych GUS w celu odniesienia ich do sytuacji w całym kraju.

Główne wyniki badania są następujące:

- występuje zależność liczby rachunków bankowych i liczby współpracujących banków od wielkości przedsiębiorstwa, przy czym największą liczbę rachunków posiadają spółki z udziałem Skarbu Państwa. Badanie wykazało, że przyczyną tego stanu rzeczy jest przede

wszystkim potrzeba korzystania z większego zakresu usług. Drugie i trzecie miejsce na liście czynników wpływających na liczbę rachunków bankowych i liczbę współpracujących banków zajmują ex equo niższe prowizje i opłaty za usługi płatnicze oraz potrzeba ograniczenia ryzyka związanego z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa,

- udział poszczególnych typów płatności we wszystkich płatnościach – najpopularniejszym typem płatności okazało się polecenie przelewu dokonywane drogą elektroniczną (90% liczby płatności). Wyrażono pogląd, że pod względem wartości płatności udział płatności dokonywanych drogą elektronicznego przelewu byłby zapewne wyższy ze względu na przepisy prawne dotyczące płatności wysokokwotowych dokonywanych między przedsiębiorstwami.
- wysokość opłat i prowizji – ok. 60% nadanych przedsiębiorstw uważa, że jest ona zbyt wysoka; z tej grupy ok. 30% rozważa możliwość zmiany banku. Ponadto istnieje możliwość negocjowania wysokości opłat i prowizji, która rośnie ze wzrostem wielkości przedsiębiorstwa do 90% dla przedsiębiorstw dużych. Możliwość negocjowania wysokości prowizji i opłat nie ma natomiast wpływu na zamiary przedsiębiorstwa, dotyczące ewentualnej zmiany banku.
- znajomość usług systemu SORBNET i SORBNET-EURO – ok. 50%-60% badanych podmiotów nie zna usług świadczonych w ramach tych systemów, zaś ok. 10% twierdzi, że ich bank nie świadczy takich usług. Znajomość usług ww. systemów rośnie wraz wielkością przedsiębiorstwa.
- pobieranie przez banki wyższych opłat i prowizji za usługi niestandardowe na rzecz określonych beneficjentów, np. ZUS – 18% respondentów odpowiedziało na to pytanie pozytywnie,
- podstawowe problemy przedsiębiorstw przy rozliczenia w złotych – respondenci zaliczali do nich: zbyt wysokie opłaty (41%), zbyt długi czas realizacji zleceń (39%), niemożność określenia tytułu pobrania przez bank opłaty i prowizji oraz bezpieczeństwo (4%),
- podstawowe problemy przedsiębiorstw przy rozliczenia w walutach obcych – respondenci zaliczali do nich: zbyt wysokie opłaty bankowe, niekorzystny kurs w banku, ryzyko walutowe, zbyt długi czas realizacji dyspozycji, ograniczenia czasowe w składaniu zleceń; w zakresie kontroli dewizowej – konieczność przedkładania dokumentów na nośniku papierowym, brak informacji nt. tytułu opłat i sposobie ich pobierania.

W dyskusji zwrócono uwagę na następujące zjawiska:

- wykorzystywanie polecenia zapłaty do regulowania płatności na rzecz masowych wierzycieli jedynie w 1% zleceń przy 36% wpłat realizowanych gotówkowo. Sugerowano celowość bliższego zbadania przyczyn występowania tej sytuacji.

- niemal całkowite wyeliminowanie gotówki z obrotu między przedsiębiorstwami oraz prawie stuprocentowy obrót elektroniczny. Zauważono, że jest to sytuacja odmienna od występującej w gospodarstwach domowych i sugerowano celowość zbadania czynników, które wpłynęły na wyeliminowanie transakcji gotówkowych z rozliczeń między przedsiębiorstwami.
- niezadowolenie przedsiębiorstw z powodu zbyt długiego czasu realizacji zleceń. Uznano za wskazane pogłębienie tego problemu.

DSP wyjaśnił, że NBP zamierza przeprowadzać przedmiotowe badanie cyklicznie, w odstępach rocznych lub dwuletnich i zwrócił się do członków Rady z prośbą o uwagi i sugestie dotyczące kierunków i form pogłębienia tych badań.

W podsumowaniu dyskusji poinformowano o tym, że NBP zamierza opublikować wyniki przedmiotowego badania i przychylnie się do propozycji rozpowszechnienia przedstawionego materiału wśród banków.

Rada ds. Systemu Płatniczego zapoznała się z wynikami badania wykorzystywania usług bankowych przez przedsiębiorstwa.

Rozwój mikropłatności i obrotu bezgotówkowego w miastach, powiatach i województwach

Materiał na powyższy temat zaprezentował Związek Banków Polskich na posiedzeniu Rady w dniu 1 października 2007 r.

Poinformowano, iż materiał odnosi się do dwóch elementów:

- znaczenia mikropłatności dla rozwoju rynku, a przede wszystkim dla rozwoju obrotu bezgotówkowego; ten element jest ściśle związany z planem promocji obrotu bezgotówkowego, który powinien mieć priorytet ze względu na pozytywny wpływ na gospodarkę. Zdaniem ZBP, podstawowa bariera w rozwoju obrotu bezgotówkowego związana jest z płatnościami niskokwotowymi (m. in. na rzecz masowych wierzycieli) i mikropłatnościami, tj. płatnościami małych kwot, na poziomie kilku złotych, w których bierze udział duża liczba ludzi dokonujących drobnych zakupów.

- wykorzystania mikropłatności przez samorządy

Do dokonywania mikropłatności mogą służyć karty płatnicze i pieniądz elektroniczny. Karty płatnicze służą przede wszystkim do dokonywania płatności masowych, zaś pieniądz elektroniczny i (potencjalnie) płatności mobilne – do realizacji mikropłatności. Zdaniem ZBP, płatności mobilne mogą niebawem stać się poważnym konkurentem płatności kartami lub synergicznie współdziałać z nimi, zależnie od współpracy między odpowiednimi instytucjami. ZBP podkreślił zalety kart z mikroprocesorem, który pozwala na umieszczenie różnych aplikacji (np. karty płatniczej i pieniądza elektronicznego) na jednej karcie. Równocześnie

opowiedział się zdecydowanie za wykorzystaniem pieniądza elektronicznego do dokonywania mikropłatności. ZBP poinformował o wprowadzeniu i przygotowaniach do wprowadzenia kart miejskich opartych na pieniądzu elektronicznym w kilku dużych miastach, a także o sukcesach tego rodzaju inicjatyw w małych ośrodkach. Wyjaśniono, że ZBP odbył wiele spotkań z władzami miast i samorządów wojewódzkich, małych gmin oraz uczelni, przekonując o zaletach rozwiązania opartego na pieniądzu elektronicznym i współpracy z bankami. Podkreślono rolę standaryzacji produktów służących do dokonywania mikropłatności. ZBP stoi na stanowisku, że należy dążyć do wprowadzania rozwiązań jednolitych o zasięgu ogólnokrajowym, bowiem tylko takie umożliwią korzystanie z nich na terenie całego kraju i ograniczenie nakładów na rozwój niezbędnej infrastruktury. Zbudowanie w Polsce systemu mikropłatności opartego na jednolitym standardzie jest zadaniem dla Koalicji na Rzecz Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności na 2008 r. Równocześnie jest to wyzwanie, które będzie wymagało pokonania barier nie tylko prawnych, ale także mentalnych, tkwiących w społeczeństwie, w szczególności w administracji rządowej i innych instytucjach.

W dyskusji uznano instytucję pieniądza elektronicznego o zasięgu ogólnokrajowym za najlepsze rozwiązanie. Równocześnie zaapelowano o popieranie rozwiązań lokalnych, które mają szansę rozwinąć się wcześniej i w znacznej liczbie, zwłaszcza w kraju o znacznym terytorium przy zróżnicowanym poziomie rozwoju.

Pogląd o celowości zastosowania jednolitego standardu w rozwiązaniach dotyczących mikropłatności poparł PolCard S.A., który zadeklarował zainteresowanie budową takiego standardu i za preferowane uznał rozwiązanie, które powinno być powszechne, tanie, działające w trybie off-line i nadające się do użytku przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury technicznej. Sugerował, iż powinno być ono oparte np. na technologii bezstykowej lub innej, odpowiedniej do dokonywania płatności mobilnych.

Wyrażono pogląd, że obecnie brakuje koordynacji odpowiednich działań w przedmiotowej dziedzinie, podejmowanych przez różne instytucje. Za priorytetowe zadanie Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności uznano opracowanie długookresowej wizji sposobów dokonywania płatności w Polsce. Istnienie takiej wizji powinno pomóc samorządom w koordynacji ich działań, a zaangażowanym podmiotom – w budowaniu standardu.

Przypomniano, że KIR S.A. jest podmiotem biznesowym, dlatego Izba jest otwarta na sugestię o możliwości pełnienia przez KIR S.A. roli instytucji dominującej w budowie scentralizowanego systemu pieniądza elektronicznego o zasięgu ogólnokrajowym, która zajmowałaby się wydawaniem pieniądza elektronicznego i byłaby operatorem systemu, pod warunkiem istnienia

uzasadnienia biznesowego i współfinansowania przedsięwzięcia przez inne zainteresowane podmioty.

W podsumowaniu dyskusji przedstawiono propozycję wypracowania długookresowej wizji sposobów dokonywania płatności w Polsce i rozpoczęcie dyskusji na ten temat na forum Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności na początku 2008 r.

Rada zapoznała się z doświadczeniami samorządów w dziedzinie rozwoju mikropłatności i omówiła perspektywy tego rynku.

Rozwój bankowości elektronicznej

Materiał na powyższy temat przedstawił Związek Banków Polskich na posiedzeniu Rady w dniu 12 grudnia 2007 r.

Omówiono trzy główne rodzaje bankowości elektronicznej:

- bankowość internetową

Zdaniem ZBP, ten typ bankowości rozwija się w Polsce bardzo dobrze. W szczególności liczba kont wykazuje tendencję wzrostową. Ostatnio zaobserwowany spadek liczby aktywnych klientów pochodzących z sektora małych i średnich przedsiębiorstw może być wynikiem wykorzystania do analizy danych zebranych nie od wszystkich banków. Pełne dane będą dostępne pod koniec roku. Zdefiniowano aktywnego klienta indywidualnego jako takiego, który na koncie internetowym wykonuje co najmniej cztery operacje w ciągu miesiąca. Liczba takich klientów jest o około połowę mniejsza niż liczba kont internetowych. Poinformowano, że część spośród klientów wskazuje obawę o bezpieczeństwo transakcji jako barierę w korzystaniu z przedmiotowego rodzaju bankowości. ZBP jest jednak zdania, że bankowość internetowa jest w polskim sektorze bankowym bardzo bezpieczna, bowiem nie odnotowano żadnego włamania do kont internetowych bez udostępnienia odpowiednich danych przez klienta. Zgodnie z prognozami ZBP, w 2010 r. liczba aktywnych klientów indywidualnych i będących małymi firmami powinna osiągnąć 10 mln. Według firmy Nielsen, spośród 46 badanych krajów Polska plasuje się na trzecim miejscu pod względem wyrażonej w procentach części ludności korzystającej z bankowości internetowej. Zdaniem ZBP, banki powinny poświęcać więcej uwagi analizom problemów związanych z lojalnością klientów. Do innych rekomendacji ZBP dotyczących rozwoju bankowości internetowej należą: przekazywanie klientom informacji związanych z bezpieczeństwem bankowości internetowej oraz potrzeba rozwiązania problemu kodowania danych.

- karty płatnicze

Zdaniem ZBP, ten typ bankowości elektronicznej rozwija się bardzo dobrze, wykazując tendencję wzrostową takich parametrów, jak liczba kart, liczba akceptantów i liczba bankomatów. Zmalała natomiast ostatnio liczba urządzeń do akceptacji kart, co można przypisać wycofywaniu imprinterów oraz przygotowaniom agentów rozliczeniowych do wprowadzenia standardu EMV w 2008 r.

- płatności mobilne

Opierając się na wynikach badań firmy ADLittle, ZBP uważa, że ten rodzaj bankowości będzie rozwijał się na świecie bardzo dynamicznie, osiągając w Polsce w 2011 r. poziom 9 mln użytkowników.

Zwrócono uwagę na pozytywne znaczenie SEPA dla rozwoju bankowości elektronicznej. Ponadto, podkreślono rolę dostępu do Internetu w rozwoju bankowości elektronicznej.

W dyskusji ZBP wyraził pogląd o pozytywnej roli, jaką w rozwoju obrotu bezgotówkowego może odegrać dalsze upowszechnienie dostępu do Internetu, zwłaszcza, jeśli nie będzie on zbyt kosztowny. W kontekście konieczności prowadzenia działań edukacyjnych w przedmiotowej dziedzinie postulowano większe wykorzystanie potencjału młodego pokolenia, które w ramach rodzin mogłoby zmieniać wzorce zachowań osób starszych. Wskazano na nierozdzielność rozwoju obrotu bezgotówkowego i rozwoju e-gospodarki oraz e-administracji. W dwóch ostatnich obszarach podkreślono kluczową rolę czynników rządowych.

Wskazano na EBPP jako strategiczną platformę, oferującą klientom najbardziej kompleksowe usługi, wyraźnie przewyższające usługi oferowane przez wierzycieli. Postulowano konieczność monitorowania rozwoju rynku płatności mobilnych pod kątem możliwości wyeliminowania przez nie innych form dokonywania mikropłatności, co czyniłoby inwestowanie w inicjatywy dotyczące rozwoju mikropłatności nieuzasadnionym.

Rada zapoznała się z informacją Związku Banków Polskich na temat kierunków rozwoju bankowości elektronicznej i przedyskutowała perspektywy jej rozwoju w Polsce.

Innowacyjne usługi płatnicze w Polsce. Prezentacja wyników badania przeprowadzonego w Polsce wśród osób fizycznych

Prezentację nt. *Innowacyjne usługi płatnicze w Polsce. Prezentacja wyników badania nt przeprowadzonego w Polsce wśród osób fizycznych* dokonali zewnątrzni eksperci, reprezentujący Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, na posiedzeniu Rady w dniu 12 grudnia 2007 r. Prezentacja poprzedzona była informacją, że badanie dotyczyło również podmiotów gospodarczych; prezentacja ma charakter informacji wstępnej, a raport obejmujący pełne wyniki badań zostanie przedstawiony na kolejnym posiedzeniu Rady.

Poinformowano, że celem badania było sporządzenie charakterystyki wykorzystania płatności elektronicznych przez osoby fizyczne i poznanie ich preferencji odnośnie płatności elektronicznych, w tym najmniej powszechnych. Następnie omówiono zastosowane metody badawcze i scharakteryzowano próbę (1010 osób w wieku 15-75 lat), po czym przedstawiono wyniki następujących badań:

- dostępu do mediów elektronicznych w Polsce,
- powszechności korzystania z podstawowych usług finansowych i płatniczych, w tym: ubankowienia, bankowości internetowej, kart płatniczych, kart miejskich i serwisu płatności wirtualnych,
- stosunku respondentów do wybranych opinii na różne tematy związane z korzystaniem z mediów elektronicznych, z różnymi formami dokonywania płatności i bezpieczeństwem transakcji,
- oceny poszczególnych metod płatności w punktach handlowo-usługowych i w Internecie w zależności m. in. od wykorzystywanych instrumentów, wygody, wysokości prowizji, powszechności, szybkości, łatwości, bezpieczeństwa, wieku respondenta i rodzaju jego aktywności zawodowej,
- planów respondentów na najbliższe 6 miesięcy.

Przedstawiono następujące wnioski z badania:

- Główną barierą wykorzystywania elektronicznych metod płatności w Polsce jest niski poziom ubankowienia polskiego społeczeństwa, bo niemal wszystkie z tych metod i w przedsiębiorstwach handlowo-usługowych (PHU) i w Internecie oparte są w pewnym zakresie o system bankowy. Deklarowane przez respondentów plany na przyszłość nie wskazują na możliwość zajścia szybkich, korzystnych zmian w tym obszarze.
- Podobieństwo nowej metody płatności do innej metody, już znanej, ma korzystny wpływ na możliwość jej upowszechnienia.
- Zaobserwowano pozytywny wpływ korzystania z mediów elektronicznych oraz młodego wieku respondentów na ocenę innowacyjnych metod płatności.
- Zaobserwowano obawy o bezpieczeństwo transakcji w handlu internetowym.
- Wyłata gotówki w bankomacie pozostanie w najbliższym czasie głównym sposobem wykorzystywania kart płatniczych.
- Wydaje się, że płatności mobilne mogą odegrać dużą rolę w rozwoju obrotu bezgotówkowego: bezpośrednio, zwłaszcza w obszarach wiejskich ze względu na duży zasięg telefonów komórkowych, oraz pośrednio, stymulując rozwój ubankowienia.

- Wydaje się, że można oczekiwać dynamicznego rozwoju bankowości internetowej ze względu na relatywnie duże (w porównaniu z innymi krajami) wykorzystywanie e-przelewów do płatności w sklepach internetowych.
- Karty zabezpieczone technologią 3D-Secure wydają się mieć dużą szansę na upowszechnienie dzięki podobieństwu do e-przelewów z jednej strony i transakcji kartowych z drugiej.
- Trudno prognozować tempo rozwoju płatności wirtualnych i płatności mobilnych ze względu na niskie obecnie wykorzystywanie tych metod płatności.

Poinformowano, że raport końcowy, po uprzednim przedstawieniu go Radzie, zostanie w odpowiedniej formie upubliczniony.

W dyskusji podkreślono znaczny potencjał rynku płatności mobilnych. Zaakcentowano rolę subiektywizmu społecznej percepcji w ocenie poszczególnych metod płatności.

Nawiązując do kwestii niskiego ubankowienia społeczeństwa, wskazano, że dane na ten temat, pochodzące z innych źródeł, znacznie się od siebie różnią. Na tym tle postulowano skonfrontowanie w raporcie końcowym danych dotyczących ubankowienia, pochodzących z przeprowadzonego badania, z danymi z innych źródeł.

W kontekście korzystania z usług podmiotów niebankowych przy dokonywaniu wpłat gotówkowych podniesiono też kwestię bezpieczeństwa obrotu gotówkowego. Poinformowano, że zagadnienie to jest przedmiotem troski Komisji Nadzoru Finansowego.

Dalsza dyskusja koncentrowała się na możliwych sposobach zwiększenia ubankowienia. Uczestnicy byli zgodni w kwestii celowości i konieczności kontynuowania działań edukacyjnych w społeczeństwie i promocji obrotu bezgotówkowego. Wyrażono także zgodny pogląd, że prawo powinno być przyjazne dla obrotu bezgotówkowego i należy z niego eliminować bariery utrudniające rozwój tego obrotu. W sprawie tworzenia nakazów prawnych wymuszających obrót bezgotówkowy odnotowano rozbieżne opinie. Część uczestników dyskusji była zdania, że należy tworzyć regulacje prawne wymuszające rozwój obrotu bezgotówkowego. Przypomniano też o tym, że koncepcja SEPA została stworzona pod wpływem groźby „doregulowania” przez Komisję Europejską kwestii nieuregulowanych w PSD. Przywoływano przykłady innych krajów, w których istnieją regulacje dotyczące zwłaszcza instytucji publicznych. Wyrażono pogląd, że wprowadzenie regulacji byłoby korzystne przede wszystkim dla gospodarki i rządu, m. in. przyczyniając się do zmniejszenia szarej strefy.

Inni uczestnicy dyskusji byli przeciwnikami tworzenia przymusu prawnego jako sposobu zintensyfikowania rozwoju obrotu bezgotówkowego i zdecydowanie opowiadali się za tworzeniem zachęt, aktywnością w promocji i działaniami edukacyjnymi. W kontekście zarzutu opieszałości ze strony administracji państwowej w podejmowaniu działań na rzecz

ograniczenia obrotu gotówkowego wyrażono pogląd, że w eliminowaniu tej opieszałości skuteczne mogłoby się okazać przedstawienie propozycji konkretnych rozwiązań, które nadawałyby się do wdrożenia, zwłaszcza w urzędach skarbowych i ZUS. Zaproponowano zorganizowanie spotkania przedstawicieli Ministerstwa Finansów z przedstawicielami agentów rozliczeniowych i banków, poświęcone możliwości wprowadzenia POS-ów w urzędach skarbowych.

Rada zapoznała się z wynikami badania przeprowadzonego w Polsce wśród osób fizycznych na temat innowacyjnych usług płatniczych.

Wstępna informacja o warsztatach nt. obrotu bezgotówkowego w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej

Wstępną informację o warsztatach nt. obrotu bezgotówkowego w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej przedstawił DSP NBP na posiedzeniu Rady w dniu 12 grudnia 2007 r.

Przypomniano, że na posiedzeniu w czerwcu 2007 r. Rada zapoznała się z porównaniem Polski z innymi krajami UE w zakresie różnych wskaźników obrotu bezgotówkowego. Uznano wówczas, że NBP zbada najważniejsze czynniki determinujące poziom obrotu bezgotówkowego w Polsce i w innych krajach. Poinformowano, iż powyższe zadanie stało się przedmiotem dwuczęściowego projektu. Pierwsza jego część była realizowana przez NBP z udziałem firmy Innovatika w trzech etapach w okresie wrzesień – grudzień 2007 r. w formie warsztatów, z wykorzystaniem metody „burzy mózgów”. Jej celem było postawienie diagnozy stanu obrotu bezgotówkowego w Polsce i w innych krajach UE oraz wypracowanie wstępnych propozycji rozwiązań dla Polski. Uczestniczyli w niej: specjaliści z DSP NBP (pierwsze warsztaty), z NBP oraz innych instytucji finansowych, w szczególności osoby, które mieszkały i pracowały za granicą, oraz obcokrajowcy (drugie warsztaty) oraz, oprócz specjalistów z NBP, przedstawiciele instytucji reprezentowanych w Radzie i innych podmiotów (trzecie warsztaty). Omówiono bardziej szczegółowo organizację pracy w ramach warsztatów a następnie wspomniano o niektórych rozwiązaniach stosowanych w krajach UE, wspierających rozwój obrotu bezgotówkowego, ujawnionych podczas drugich warsztatów. Stwierdzono, iż pozwoliły one m. in. na sformułowanie wniosku, że w wielu krajach istnieją regulacje prawne dotyczące instytucji publicznych, nakładające obowiązek dokonywania płatności w formie bezgotówkowej. Podczas trzecich warsztatów w sześciu grupach problemowych opracowano wstępne propozycje działań, których podjęcie powinno spowodować wzrost obrotu bezgotówkowego w Polsce. Poinformowano, że druga część projektu będzie realizowana w 2008 r. W pierwszym etapie zostanie pogłębiona diagnoza stanu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce i w innych krajach UE oraz nastąpi bardziej szczegółowe zapoznanie się z doświadczeniami kilku wiodących krajów

w przedmiotowej dziedzinie. W drugiej fazie zostanie opracowany wieloletni program rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce. Zdaniem DSP, w formułowaniu programu powinni uczestniczyć przedstawiciele następujących podmiotów: NBP, Ministerstwa Finansów, rządu, firm i przedsiębiorców, a wiodącą rolę w tej dziedzinie powinna pełnić Koalicja na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności. Poinformowano, że szczegółowy raport z I części programu zostanie przedstawiony na kolejnym posiedzeniu Rady w 2008 r.

W dyskusji wyrażono pogląd, że o systemie płatniczym należy dyskutować w szerszym kontekście rozwoju gospodarki elektronicznej w Polsce. Należy ukazywać przedsiębiorstwom, zwłaszcza małym i średnim, korzyści możliwe do osiągnięcia z jednej strony dzięki efektowi skali, z drugiej – dzięki szerokiemu zakresowi usług, oferowanemu przez sektor bankowy przy zastosowaniu określonych rozwiązań. Podkreślono ponadto znaczenie rozwoju mikropłatności dla rozwoju obrotu bezgotówkowego.

Sugerowano konieczność promowania pożądanego wzorca zachowań w sektorze publicznym i zadeklarowano udział NBP w tych działaniach.

Rada zapoznała się ze wstępną informacją o warsztatach nt. obrotu bezgotówkowego w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej, zorganizowanych przez NBP.

2.2.3. Opinie Rady na temat opracowań przeznaczonych do przedłożenia Zarządowi NBP

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2006 r.

Na posiedzeniu w dniu 20 marca 2007 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2006 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2007 r.

Na posiedzeniu w dniu 12 grudnia 2007 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2007 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

2.2.4. Informacje do wiadomości członków Rady, przekazywane przez NBP

W okresie sprawozdawczym Narodowy Bank Polski przekazywał członkom Rady do wiadomości kwartalne *Informacje o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych*, przygotowywane przez Departament Systemu Płatniczego NBP.

3. Podsumowanie

W 2007 roku Rada prowadziła działalność odpowiadającą zakresowi jej zadań, określone w *Uchwale Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*.

W omawianym okresie, podczas czterech posiedzeń, Rada rozpatrzyła zagadnienia objęte 30 tematami, realizując większość zadań zawartych w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2007 r.*

Materiały do dyskusji zostały opracowane przez NBP, ZBP, KIR S.A. oraz zewnętrznych ekspertów.

W roku sprawozdawczym w działalności Rady dominowały zagadnienia dotyczące włączania się polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego Unii Europejskiej. W tym kontekście za szczególnie istotną należy uznać tematykę związaną z przygotowaniem do uczestnictwa w systemie TARGET2.

Innym istotnym zagadnieniem była problematyka SEPA, związana z integracją z europejskimi systemami płatności. Tej tematyce Rada poświęciła w roku sprawozdawczym relatywnie dużo uwagi, zwłaszcza w kontekście przygotowań polskiego sektora bankowego do przyjęcia standardów SEPA.

Podobnie, jak w ubiegłych latach, bardzo ważnym obszarem były zagadnienia związane z usprawnianiem obrotu płatniczego, w szczególności problematyka dalszego rozwoju obrotu bezgotówkowego, w tym działalność o charakterze badawczym, działalność edukacyjna, prowadzona na różnych forach, a także aspekty polityki cenowej banków.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Rada stanowiła forum wymiany informacji, poglądów i opinii w sprawach istotnych dla funkcjonowania polskiego systemu płatniczego. W powyższych kwestiach Rada wypracowywała wspólne opinie, stanowiska i wnioski oraz inicjowała działania niezbędne do realizacji uzgodnionych i przyjętych propozycji, pełniąc rolę koordynatora działań Narodowego Banku Polskiego, Związku Banków Polskich oraz innych podmiotów - uczestników polskiego systemu płatniczego.

Rada ds. Systemu Płatniczego zwraca się do Zarządu Narodowego Banku Polskiego z wnioskiem o przyjęcie niniejszego sprawozdania.

**Członkowie Rady ds. Systemu Płatniczego oraz osoby zastępujące członków Rady
w 2007 roku**

1.	Krzysztof Rybiński	Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP
2.	Krzysztof Pietraszkiewicz	Wiceprzewodniczący Rady, Prezes Zarządu Związku Banków Polskich
3.	Piotr Alicki	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Wykonawczy, Bank Polska Kasa Opieki S.A. (od 12.11.2007 r.)
4.	Jacek Bartkiewicz	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A.
5.	Jan Krzysztof Bielecki	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A.
6.	Janusz Diemko	Członek Rady, Prezes Zarządu PolCard S.A.
7.	Marek Głuchowski	Członek Rady, p.o. Prezesa Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A. (od 11.01.2007 r. do 10.04.2007 r.)
8.	Mariusz Grendowicz	Członek Rady, Prezes Zarządu BRE Banku S.A. (od 15.03.2007 r.)
9.	Rafał Juszcak	Członek Rady, Prezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A. (od 11.04.2007 r.)
10.	Arkadiusz Huzarek	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Departamentu Rozwoju Rynku Finansowego Ministerstwa Finansów (do 5.03.2007 r.) Członek Rady, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (od 6.06.2007 r. do 8.11.2007 r.)
11.	Stanisław Kluza	Członek Rady, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego
12.	Sławomir Lachowski	Członek Rady, Prezes Zarządu BRE Banku S.A. (do 14.03.2007 r.)
13.	Kazimierz Małecki	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A. (od 1.05.2007 r.)
14.	Zbigniew Niezgoda	Członek Rady, Dyrektor Generalny PPUP Poczta Polska (do 9.05.2007 r.)
15.	Tadeusz Oidakowski	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A. (do 30.04.2007 r.)
16.	Tomasz Pasikowski	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor ds. Operacji i Bezpieczeństwa, BRE Bank S.A. (od 11.12.2007 r.)
17.	Andrzej Polakowski	Członek Rady, Dyrektor Generalny PPUP Poczta Polska (od 10.05.2007 r.)
18.	Elżbieta Pustoła	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.
19.	Henryk Okrzeja	Zastępujący Członka Rady, Doradca Zarządu BRE Banku S.A. (do 31.10.2007 r.)
20.	Sabina Olton	Zastępująca Członka Rady, Wiceprezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A. (do 26.04.2007 r.)
21.	Sławomir Skrzypek	Członek Rady, p.o. Prezesa Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A. (do 10.01.2007 r.)
22.	Piotr Soroczyński	Członek Rady, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów (do 3.01.2007 r.)
23.	Krystyna Szewczyk	Zastępująca Członka Rady, Członek Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
24.	Marek Szuszkiewicz	Dyrektor Zarządzający Pionem ds. Nadzoru nad Rynkiem Kapitałowym, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
25.	Józef Wancer	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku BPH S.A.
26.	Adam Tochmański	Sekretarz Rady, Dyrektor Departamentu Systemu Płatniczego Narodowego Banku Polskiego

Roczny plan pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2007 r.

I. Marzec

1. Sprawozdanie z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2006 r. (NBP)
2. Przyjęcie *Rocznego planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2007 r.* (NBP)
3. Ocena skutków zmiany sposobu ustalania lub obniżenia opłaty *interchange* dla funkcjonowania rynku kart płatniczych w Polsce (NBP, ZBP)
4. Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2006) (NBP)
5. Koszty przelewów transgranicznych w euro w Polsce i krajach strefy euro (NBP)
6. Stan prac przygotowawczych dotyczących przejścia na system TARGET2 (NBP)
7. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2006 r. (NBP)

II. Czerwiec

1. Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE (NBP)
2. Standardy SEPA.PL (ZBP)
3. EBPP, czyli większa efektywność obrotu bezgotówkowego – korzyści dla gospodarki: klientów, masowych wierzycieli i banków (KIR S.A.)
4. Kierunki działań Koalicji na rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności (ZBP)
5. Ochrona danych osobowych z punktu widzenia SWIFT (ZBP)
6. Stan prac przygotowawczych dotyczących przejścia na system TARGET2 (NBP)
7. Wyniki badania wykorzystywania usług bankowych przez przedsiębiorstwa (NBP)
8. Koncepcja *TARGET2-Securities* (NBP)

III. Wrzesień

1. Ocena realizacji strategicznego celu polskiego systemu płatniczego (NBP)
2. Znaczenie PSD dla rozwoju usług płatniczych w Polsce i w Europie (ZBP, NBP)
3. Rozwój mikropłatności i obrotu bezgotówkowego - doświadczenia samorządów (ZBP)
4. Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (grudzień 2006 r. – czerwiec 2007 r.) (NBP)
5. Stan prac przygotowawczych dotyczących przejścia na system TARGET2 (NBP)
6. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2007 r. (NBP)
7. Wyniki badania nt. opłat i prowizji związanych z usługami bankowymi i bankowością internetową (NBP)

IV. Grudzień

1. Porównanie wysokości opłat za przelewy transgraniczne w euro w polskich bankach (luty-listopad 2007 r.) (NBP)
2. Płatności transgraniczne w kontekście konkurencyjności polskiego rynku (ZBP)
3. Obsługa instrumentów SEPA w systemie EuroELIXIR (KIR S.A.)
4. Techniczne aspekty przyjęcia euro w sektorze bankowym w kontekście sprawnego funkcjonowania systemu płatniczego (NBP, ZBP)
5. Stan prac przygotowawczych dotyczących przejścia na system TARGET2 (NBP)
6. Kierunki rozwoju bankowości elektronicznej (ZBP)
7. Nowe metody dokonywania e-płatności – doświadczenia zagraniczne i perspektywy wprowadzenia w Polsce (NBP)
8. Ewolucja systemów rozrachunku papierów wartościowych w Polsce na tle kierunków rozwoju systemów depozytowo-rozliczeniowych w Unii Europejskiej (NBP, KDPW S.A, GPW w Warszawie S.A.)